

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

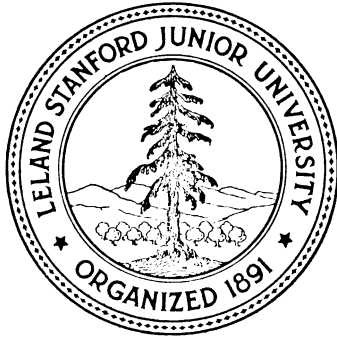
We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

PG 5438 S6D4

STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES

Frost showed it.

Not in Kizner -

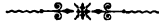

Andrej Sládkovič.

Sládkovič
“

DETVAN.

Báseň

Andreja Sládkoviča.

Turčiansky Sv. Martin.

Vydanie Kníhkupecko-nakladateľského účast. spolku.

1899.

45666^L

PG 5438

S6 D4

DETVAN.

Vrstovníkom.

Vo víchriciach žitia, v tvrdých časov boji,
Ten ľud náš pozrime, vrstovníci moji!
Veky nám uchytia tie svitania žiare,
Zmiznú — jako v dyme obeť na oltáre.

Jako obeť stlejú — bodaj by len stlely!
Aby sme svet nový, vek slávy videli:
Lež dúhu nádeju ktože z nás neľúbi?
A let sokolový a zelené duby?

A drumble dievčej žiaľ a spevavé pole,
A jarú družinu a nebové hole,
A voľnú svetlú diaľ a mohutné sily,
A tichú dedinu by sme neľúbili?

Oj, veď každá krása len chvíľočku žije,
A sladká hodina len jeden raz bije;
Krásy krás boja sa, čas času sa bojí:
V slovenské doliny so mnou, bratia moji!

I.

Martin.

1.

Stojí vysoká, divá Poľana,
Mať stará ohromných stínov,
Pod ňou dedina Detvou volaná,
Mať bujná vysokých synov:
Či tých šarvancov Detvy ozrutných
Poľana na tých prsiach mohutných
Nenosí a nenadája?
Alebo aspoň na tie výšiny
Nehľadá dcéra tejto rodiny,
Keď má porodiť šuhaja? —

2.

Jako by Detva obrov nemala! —
Mať zrodila v poli syna,
Trávovú plachtu porozvíjala,
S buka na buk ju pripína;
Prvý raz oči šuhaj roztvorí,
Čo vidí? — vysosť Poľany hory
A opachy nezvratných skál;
A spustí zraky prvé v doliny,
Čo vidí? — hory zázračné stíny
A prekrásnu slovenskú diaľ.

3.

Mať žnie, a kto to dieťa čičíka?
 Šum listia storočných dubov;
 A k takej piesni chlapča privyká?
 Vietor duje horou hrubou;
 A pekná pieseň šumnej materi
 Mladuškú dušu len s krásou mieri,
 Aby celkom syn nezdível:
 A preto potom rád on počúva
 Aj keď Poľanou víchor predúva
 Aj mladušky slovenskej spev.

4.

Zlatisté more letajších bleskov
 Obladúvať započína,
 A okružlinou svetlou nebeskou
 Ku západu sa pohýna,
 Ale aj ten deň Detvy je synom,
 Tak silne tmavým spiera sa stínom,
 Že noc temer už zúfala;
 A sám už, hádam, z pamäti ztratil,
 Kedy zahmlené ráno pozlátíl,
 V ktorom ho zora počala.

5.

A teraz práve že je nedeľa,
 Tak pozde to slnce padá,
 Hádam sviatočnú halenu s tela
 Mladého nerado skladá:
 Alebo driečne Detvy dievčiny
 Odňaly slncu zlaté hodiny,
 Aby hry ich nebúrilo:
 Ono pri peknej, spevnej mládeži,
 Pri dobročinnej tejto krádeži
 Ešte oko zažmúrilo.

7

6.

Lebo skutočne pažiť zelená
Zakvitla kvetmi — devami,
Medzi ktorými strojná Elena
Oko najvábnejšie mámi:
Ony hneď v kolo tarkavé stanú,
Krúťac sa s jednej na druhú stranu,
A rtom čerstvým pieseň kypí;
Hneď sa rozlietnu na všetky strany
Kvetnou dolinou hrdej Poľany,
Jak včely zo sladkej lípy.

7.

Jedna sa nahne k družkinmu uchu,
Zašepce čos', okom na bok,
Táto objíme tretiu mladuchu,
Tak celý šumenia potok;
Až všetkých oči na chodník padnú,
A úsmechy sa po líkach kradnú: —
Či ku hre to prináleží? —
Ej, nie! chodníkom týmto hadovým
V košielke bielej s opaskom novým
Švárny Martin voľno beží.

8.

Čierna kabanka plecom visiaca,
Širák kvietim operený,
Červená stužka kvietim letiaca
A obličaj ozorený,
A mladý fúzik a briadka mladá,
A sokolieho oka lampada,
A vrkočov havranných pár,
A na opasku ligot storaký,
A ľahkých krpcov dlhé návlaky:
To zmenilo tanečnic tvár.

9.

Sotva že zazrel Martinko milý
 Šumných dievčín veselý shon,
 Sotva do počul spievať tie Vily,
 Do duše mu vrazil ten tón,
 Vrazil mu do nôh; jeden raz skočí
 A už sa medzi devami točí,
 Valašku, fujaru pustí —
 A schytí jednu chlap černoooký,
 Vyzvráta si ju v obidva boky,
 Až len tak vôkol nich šustí.

10.

Vyzvráta si ju, zrazu ju pustí,
 Schytí valašku, fujaru,
 A čosi-kamsi vedie ho hustý
 Chládok na Poľanu starú:
 A devy stoja jako z kameňa —
 Nádeja tej, tej, tej je zmarená —
 A zrak všetkých mizne v hore;
 Hra sa navráti — lež srdce bolí,
 A niet, krem jednej, veselej vôli
 Na celej trávnej priestore.

11.

Škoda! — čo si spev šumný pobúril!
 Čos' ukojil ich samopaš!
 Čos' tichý pokoj v srdciach rozduril!
 Čos' ich ranil, Martinko náš! —
 Hľa, každá krása nevinne rani,
 Ruži vykvitnúť nik' nezabráni,
 Veľkosť nemôž' stat sa malou;
 A kto vie ešte čo viacej stojí:
 Či jedna sladká radosť v pokoji,
 A či tisíc pekných žiaľov? —

12.

Nad horou letí sokol jarabý,
 Na vysoký hrá si on let,
 Hneď na ozrutné sadá si hrôby,
 Hneď v oblakoch ho nevidieť:
 Mladúšik zajac hore pozerá,
 Pozerá zas dol' kde jaká diera,
 Zas na sokola šuhaja,
 A dá sa v nohy prez jarky, skála:
 Zraky sokola naňho vypála —
 Už jedno sú obidvaja.

13.

Ale sotva to zazre náš šuhaj,
 Švihne valaškou blyskavou —
 Spasený zajko závozom, hybaj!
 Sokolík mre medzi trávou:
 Čo si ho, Martin, chudáka zabil?
 Či ta ten chochlík jarabý zväbil? —
 Sokol nech si orla volí! —
 Sedem hrmených! — sokol zajaca!
 Mal sa do mňa dať, aby tá práca
 Ctila aspoň dva sokoly.

14.

A čo by moja valaška riekla,
 Že tak pekný nedám jej skok?
 Že by sa za mnou daromne vliekla,
 Zanedbala slávny skutok?
 A moja radosť kdeže by bola?
 Poľovať vidieť toho sokola
 A sám predsa nepoľovať!
 Do vrabca hodiť? — to by ma ctilo! —
 Vtáča, čo v krásnych záletoch žilo,
 Chcem si duši obetovať! —

15.

Tak sa vyslovil, zdvihnúc baltičku,
 Hrdú poriskom slivkovým,
 Na ktorom videt samú cifričku
 Vybitú vláknom spiežovým;
 Z huňky v osmoro visí remenec,
 Naň si zavesí baltu mládenec
 A stúpa hor' a hor' horou;
 Myšlienky nemá, nemá starosti,
 Len tajne vejú prsmi radosti,
 Jak vetrik listím javorov.

16.

Výjde ku svojej širokej skale,
 Obráti sa a dol' hľadí,
 Hľadí po čerstvej zelenej diale
 A na skalú sa usadí:
 V širokých prsiach posbiera paru
 A vydúchne si smutnú fujaru,
 Prsty na dierky položí: —
 Zaplače hora, háje zastenú
 A žiaľ za žiaľom z prs tých sa ženú,
 V ktorých smútok nebrloží.

17.

Lebo to má ľud ten špatno-krásny,
 Že radosti v žiaľoch spieva;
 Zdá sa ti, že je nad šťastných šťastný,
 Zdá sa že v žiaľoch omdlieva:
 A tak je. Jeho cit žiale tuší,
 O ktorých jeho svedomie čuší,
 Ktoré v ňom len múdri znajú:
 A život jeho ten vždy sa smeje,
 Čudzí mu je strach — cudzie nádeje,
 Čo svet ten náš previevajú.

18.

»Zaspieva mu vtáča na kosodrevine,«
 On cíti, čo vtáča spieva :
 »Čo komu súdeno, veru ho neminie,«
 To čuť v speve sa domnieva :
 Zdá sa mu, že niet, krem bied zdedených,
 Žije v radoostiach nepremených,
 Tak ako žil v nich jeho ded :
 Minulosť peknú sám si vybájl,
 A budúcnosť mu cele zatajil
 Nezvedavý jeho pohľad.

19.

Za čím obyčaj žialit, požiali,
 Čím bavíť, tým sa zabaví,
 Spieva, čo staré matky spievaly,
 Reč pradedov svojich vraví :
 A hneď ako blesk hromov zakľaje,
 Koho klial, tomu zas šťastie praje,
 Hneď v búrach je, hneď má pokoj ;
 Hneď v dolinách sa tichých osadí,
 Hneď vrchmi lieta sfa orol mladý,
 Jako aj ten Martinko môj.

20.

Jak si prehráva, tak si prehráva,
 Nič necítac, nič nemyslí,
 Jako by zvuky, ktoré vydáva,
 Samy píšťalou sa tisly :
 A ty počúvaj to ich trasenie,
 To žiaľov tajných velebné vrenie,
 To vlnenie, v ktorom tlejú :
 A jedným okom sladké nadšenie,
 A druhým okom žiaľne túženie
 Po lícach sa ti rozlejú.

21.

Razom umlkne a dopočúva
 Pieseň svoju v troch ohlasoch,
 Diva sa jako vetrik podúva
 Dolinou v zvlneých klasoch:
 A zobzerá sa okolo skaly,
 Hľadá pod duby čo vôkol stály,
 Hodí ďalej blesk zornice:
 Prst do úst vloží a hvízd vyjačí,
 Jako konduktor keď odchod značí
 Divou parou železnice.

22.

Zahvízdol strašne, počut ho mohli
 Na Zvolene zámku páni,
 Všetky ohlasy hvízdom sa pohly,
 Letiac od stráni ku stráni:
 Líca šuhaja podbehly krvou
 A zase zašly tíšinou prvou,
 Len zraky ešte lietajú:
 Strašne hvízd tento do srdca bodne
 Dievčínám, ktoré horou svobodne
 Bujné truskavky sbierajú.

23.

Sotva že stíchly diaľne ohlasy,
 Už vtáčky plaché lietajú,
 A v nezabúdok krúžik belasý
 Jašteričky sa skrývajú;
 Už od ďaleka šum sa rozlieha,
 A vždy bliž a bliž šuchot dobieha,
 Už prút suchý praští blízko:
 A udychčaný cvalom pripáli
 A k Martinkovi svojmu sa svalí
 Belko, sňahosrstý psisko.

24.

Zrosené dlapy na predok vystre,
 Na ne smelú hlavu složí,
 A na Martinka okále bystré
 Opre pekný ten tvor boží;
 A krúti sem tam chvosta kúdeľou,
 Zas s brnčiacou sa pohráva čmelou,
 A zas žmurká, podriemkáva;
 A tak si leží jak by neležal,
 Keby popri ňom čujný vlk bežal,
 S ktorým tak rád sa bijava:

25.

Že, keby snívať sa mu vedelo,
 Sníval by o krdli vlkov,
 S ktorými sa mu ruvať zachcelo
 A ktorých špatne vytíkol;
 Sníval by gazdu svojho pochvaly,
 Prisahy, že čo by mu hneď dali
 Zaň päť kôz, že Belka nedá;
 Sníval by, jako vlkov hromady
 Držia o zkaze jeho porady,
 Že ich dusí, že ich zjedá. —

26.

A Martinko náš si zas prehráva
 Na dumných hlasoch fujary,
 A pokojík si posteľ popráva
 Na mladistvej jeho tvári:
 Pomaly hlasy jeho sa mocú,
 Vždy mu temnejšie oči blyskocú,
 Prsty na dierkach len blúda,
 Fujara padá — aj lakeť padá —
 Trávou sa prestre postava mladá,
 V zrakoch driemoty sa budia;

27.

A listie šumi nad jeho hlavou,
 Tõňa chladí dňa sparňavu,
 Materia dúška s datelnou trávou
 Dýchajú naň moc voňavú; —
 Ostatné v duši obrazy hasnú,
 Hmla ide zastret veselost jasnú,
 Cit za citom v ňom sa lomí —
 Nič v ňom už nehrá — všetko učúchne —
 Až slabost mocná zticha vydúchne —
 Aj ostatok povedomia.

28.

Všetko je pri ňom, na ňom v pokoji,
 Duša jeho smrt je živá,
 Necitena slast cit jeho kojí,
 Nežije a preds' uživa.
 Tu i tu muška, čo prišla s Belkom,
 Zabrnčí sem tam ľahkým krýdelkom,
 Sadne na tvár Martinkovu,
 On len fúzikom mrdne na stranu —
 Muška dial brnčí zas cez Poľanu,
 A pokoj je plný znovu.

29.

A duša jeho prezre trošičku
 Cez driemoty smyslov nemých,
 A vidí jako cez tenkú hmličku
 Tieň šuhajov ozbrojených;
 Na čižmách majú všetci ostrohy,
 Na dolománoch rovné výlohy,
 Cez prse s kapsičkou remeň;
 Šarvanci bujni — fúz vysmolený —
 Z ostatnej tvári vlas oholený —
 Za pásom pištoľ na kremeň.

30.

A pred nimi pán, vodca šuhajov,
 Prísny to kazár stolice,
 Horliteľ smelý za pokoj krajov
 A naplniteľ temnice —
 Zrak jeho oheň, a hlas — brat hromu,
 Hnev tváre — pár hnevnému Paromu:
 Skrikne: »On je to, viažte ho!«
 Drabanti schytia nové povrazy,
 Viažu Martinku ruky o väzy,
 Pot sa leje tvárou jeho;

31.

Krv sa po žilách pokojných búri,
 Tvár spiaca sa divno spína,
 Bráni sa, klaje, uteká, žúri —
 A ani sa nepohýna: —
 Nad jeho hlavou buk rozťahnutý,
 Na ňom vevierka bystrá sa krúti,
 Belko ju zazre, zašteká:
 Martinko skočí na rovné nohy:
 Sedem sto jasných! hľadá ostrohy
 A čelom mu len tak steká.

32.

Čo máte do mňa? Ticho, Martin môj!
 Veď je nič: — čo sa ti stalo?
 No, veď tak! lebo mne veru pokoj!
 Oj, či sa mi zasnivalo! —
 Veď by ťa ti ver' naraz zavliekli
 Ťa, kde je jako v takom predpekli —
 A to len tak za nič po nič!
 Mňa naši ľudia vonkoncom znajú,
 A nech povedia, čo do mňa majú,
 Či to gazda, či pohonič! —

33.

Pretre si oči: ej, sto prabohov!
 Či som si ti dremľu zabil!
 A keď som sa ja vzkriesiť nemohol!
 Čo som sa skoro spochabil! —
 Keď len strašidlo to sa minulo! —
 A už aj slnce to spočinulo. —
 To je Jankov Zvalovie huk:
 Ten dobre poznám; ale aj reve —
 Sťa medveď maco, visiac na dreve
 A bojac sa strelcových múk.

34.

S výšin Zbojnickej Poľany dolu
 Hučí gajdi mohutný bas,
 A cez ozrutnú letí homöľu
 Poskočný piskora ohlas:
 To jednostajné, prísne tečenie
 A tónov hrubých zúfalé vrenie
 Podobné je časov toku;
 A gajdeniec ten štebot spevavý
 Jako radostí křdeľ ihravý
 Vo veselom jarom skoku.

35.

Huk ten ohľuší prósu života,
 V chripení tom zachřipne žiaľ,
 V ňom viri sa tá šťastná jednota —
 Tá večnosť — tá bez kraja diaľ: —
 Huk ten je taká tmavá noc sveta,
 A pieseň, čo sa hukom prepletá,
 Je deva, čo krásne sní si:
 Huk ten je taká tabula biela,
 Kde šialeného v slastiach anjela
 Vymaľoval van Dyck křsi.

36.

Huk ten je osud slovenských časov
 Prísny, smutný, nepremenný,
 Tá harmonia tarkavých hlasov
 Je nádeje svet zelený:
 Vtedy, keď čuješ, rodák môj milý,
 Gajdičiek našich ohlas spanilý,
 Spomeň si zvon nášho žitia,
 A v tých duniacich dumách hukových
 Nech ťa nádeje osudov nových
 Do sladunkých citov schytia! —

37.

Tak ich počúva aj Martinko môj
 A tajné čos' ho unáša,
 Tuší on, že ten krásny nepokoj
 Nezvratná je sudba naša:
 Lebo syn verný večnej prírody,
 Veštevstva v duchu nosiac zárody,
 Nevedome prorokuje:
 Ľud vám je takým tajným hádačom,
 Ktorý v tom onom, akomsi, dačom
 Tušenie skutočné čuje.

38.

Tak ich počúva Martinko švárny
 Tie leje, letiace horou,
 Až pohybuje ohlas ich čarný
 Mladé vrcholce javorov:
 A váha trochu, či zísť v osadu,
 Kde z zakvitlého vyzerá sadu
 Matička si svojho syna;
 Či na Zbojníckej temä Poľany
 Má sa vydriapat hlasom volaný,
 Čo ztadiaľ dol sa pohýna?

39.

Milá mu mati, otec mu milý,
 Drahý mu brat, sestra drahá,
 Rád má domček, kde dedovia žili,
 Žertvy času, žitia vraha :
 Ale bárs aj noc háje pokryla,
 Hudba tak sa mu do srdca vryla,
 Že nevie s ňou šuhaj zdolať,
 A krok sa jeho bystro pohýna,
 Kam ho veselá z hory družina
 Šla gajdeniec hukom volat.

40.

Sú mohutnosti v mládenských dušiach,
 Jako vranci tvrdopyski,
 Kde len jeden zvuk zvoní nám v ušiach,
 Jedny oko zajmú blysky :
 Nemožno, ľudia! — Nevzbúrite ho,
 Lebo nemá on smyslu žiadneho,
 Nemáte kde zač ho chytiť ;
 On za svojou si letí vidinou
 A v nebi svojich dúhových stínov
 Sám seba nezná pocítiť!

41.

V prsiach šuhaja zvríe túžba slávy,
 Zvríe ľúbosti jasný požiar,
 Jedna myšlienka smyslov ho zbaví,
 A zvukov úst jediný pár,
 Jediný oka blesk ho očarí,
 Utonie v ťahu jedínikom tvári
 A zblázni sa do závisti :
 Blázon? — oj, blázon! pekný syn blaha! —
 Ktorému či vlast, či deva drahá
 Je svet jeden, pozlátistý.

42.

A niet mu smrti, niet mu hodiny,
Niet myšlienok, niet mu citu,
Niet mu materi, otca, rodiny,
Niet mraku mu, niet mu svitu :
Len časom hrnot života búri,
Sladké driemoty jeho rozduří —
Oko jeho sa roztvorí :
No, vidiac mračnú zeme oblohu
A žitia svojho hadie potvory —
K svojmu sa zas vrhne Bohu.

43.

Oj, časy v mojej duši hlivejú,
Jako nadnílske mumie ;
Hodiny v mojom živote znejú,
Jako nebies harmonie ;
Chvíle mi moja spomienka nosí,
Jako blažené perlence rosi
Pre kvetinky ostatný dych,
A okamženia v duši mi svieťa
Božské — až tieto tiež mi uletia,
Jako tône z citov mladých.

II.

Družina.

44.

Kto ste videli, slovenskí bratia,
Tej Zbojnickej Poľany štít?
Skaliská, čo sa v oblakoch tratia,
Jak by nebo chcely schytiť:
Okolo bralísk bujně trávničky,
A hadie prte, oviec chodničky,
A výhľad čarovnej hory:
Pod ňou sto dolín, sto dedín leží,
Jak by kráľovna z vysokej veži
Prezerala svoje dvory.

45.

Tam dve koliby, blízke susedy,
Mladým mochom zarastajú,
Sto krokov od nich záživné čriedy
Ležia, driemu, prežúvajú:
A okolo nich strážni Dunčovia
Pohľadom bystrým plamenné lovia
Vlkov pažravých okále:
A nepriateľka netopierova
Zavýja, húka ušatá sova,
Sediac na vysokej skale.

46.

Mesiačik, sluha našej planéty,
 Rozožal svoju lampadu,
 A vedie druhé navštíviť svety
 Veliteľku svoju mladú:
 Lež nad vysokou letiac Poľanou
 Vidí družinu sedet Detvanov,
 Tam nad horou sa usadí;
 A v tisícich sa bleskoch usmieva,
 Len tu i tu sa hnevom zatmieva,
 Keď ho dráži oblak mladý.

47.

A vatra praští a blkom blčí,
 V žeravé sa drevo mení,
 A na drevenom ražni sa točí
 Baran skoro upečený:
 Druhý sa v kyslej žinčici varí,
 Bača to všetko opatrí starý;
 Mladí kozla naduchujú:
 A rad po rade piskor chytajú,
 A od zeme sa do skoku dajú,
 A šuhajsky hajduchujú.

48.

Hneď ich máš v kľbku hore rukami,
 Hneď ak strela hor' vyskočia,
 Zas prepletajú bystro nohami,
 Sem tam, oddychujú, bočia,
 Zase sa uhnú a valaškami
 Zavrtia v prstoch troch nad hlavami,
 Zahvizdnú na prste malom,
 A zas valaškou popod kolená
 Prepletá chasa milo-šialená
 S radostným svojím zápalom.

49.

Netrpelivý gajdoš zanôti
 Tú: »Štyri kozy, piaty cap!«
 Gajdy druhému do hrsti soti:
 Ej, tyže brat, už huk si lap! —
 A hybaj, skočí do prostred kola,
 Radosť zajasá okom sokola,
 Až zem pod nim podunieva;
 Okolo kola kolesá láme
 A piesne bystrým valachom známe,
 Len sa tak ozýva, spieva.

50.

A v tom Martinko náš zadychčaný
 Prikvitne v ľahučkom skoku,
 Valašky obuštok vyliskaný
 Švihne nad hlavu vysokú:
 I, daj Boh šťastia! — skríkne veselo —
 Hore ju! čože by sa nám chcelo!
 S prvým skokom huňku shodí,
 S druhým skokom si širáčik prihne,
 S tretím opaštok nový podvihne:
 Najprv voľným skokom chodí;

51.

Zrazu sa uhne, hor' sa vyšvihne
 A tak do troch vrhov skočí,
 Po štvrtý raz sa k pažiti prihne,
 Zavrtí sa a zatočí:
 Na prstoch nohy zase sa vystre,
 Klobúk pritisne na oči bystré
 A voľno si poskacuje,
 A všeliako od výmyslu sveta
 Valaškou medzi nohy prepletá
 A nad hlavou prekrucuje:

52.

A zas sa uhne, valašku vrhne,
 Chmatne za koniec poriska,
 Rukou žilnatou nad hlavu trhne,
 Sekera v povetrí blyška; —
 On sa zakrútno dva ráz okolo —
 A, sta by ináč bolo nebolo,
 Už obuštok drží v hrsti; —
 A zase voľno si poskacuje,
 A valašku si len prekrucuje
 Pomedzi obratné prsty.

53.

A stráňami sa noci ožýva
 Hudba mohutných valachov,
 Radosť jedna mrie, druhá ožýva,
 Tu žiaľu niet, tu niet strachov;
 S hudbou sa mieša pokrik veselý,
 S krikom sa hvizgot silný priateľ,
 S hvizgotom zeme dunenia.
 Oj, noc veselá! tie hviezdy samy
 Zlatými potriasajú vlasami
 A v jasnom sa svetle menia.

54.

Od vaty ozve sa starý bača:
 Sadajte, chlapci, do kola!
 Kulačok nech sa v rukách otáča,
 Že nám bude dobrá vôľa! —
 Chlapci priskočia, povávajú sa
 Okolo ohňa, a kus od kusa
 Delí sa pokým čo stačí.
 Gajdy len ďalej ešte cifrujú,
 Už hlasy hrubé len hukom dujú,
 Aj tie stichnu — a mech zblačí. —

55.

Klobúky složia sa dol' na stranu,
 Bača prežehná večeru,
 Potom lahôdku chutnú baraniu
 Do prstov rad radom berú;
 A prvý bača kulačok zdvihne:
 Za dobré zdravie! — k ústam ho prihne,
 Dobrých pár glgov si vrúti,
 Potom šumnému dá Martinkovi,
 Jako milému svojmu hostovi,
 Čo sa zvláštne v tanci krúti;

56.

Tomu Zvalovie Janko odníme,
 Čo výborné gajdy robí,
 Od Janka dobrý piskač, Stach, príme,
 Potom, čo krásne nádoby
 Strúhať vie, bujný Kubo dostane,
 Tak Fedor v silné ho chytne dlane,
 Za ním Matej šumný trúsi,
 Konečne okom smádným už pýta
 Ďurko, čo rád sa za pasy chytá
 A každého snosí, sduší. —

57.

Čo, vrstovníci moji, myslíte? —
 Nie je to už nádeje svet,
 Keď už vo svojom mladom úsvite
 Národ si vie krásne hoviet? —
 Nie je to zora budúcej slávy,
 Keď z nešťastia si blaženost spraví
 Umná živost nášho ľudu? —
 On v púšti stojí a v nebi žije:
 Čo, keď sa puk ten vo kvet rozvíje?
 Svety nám závidieť budú!

58.

Pozri na črpák nášho valacha,
 Zasnívaš o Fidiасoch;
 Počuj tie gajdy šumného Stacha,
 Zasnívaš o nových časoch;
 Dívaj sa na tie od zeme skoky,
 A ukážu ti budúce roky
 Obrazy slovenských tancov;
 Považuj žily, pästi, ramená,
 A vidíš zrejme, že to znamená
 Mať vrahom strašných šarvancov.

59.

Pocít žiaľ drumbiel v útlost zavitý,
 To hrá si len sprostá deva,
 A čo, keď zvuk ten teraz ubitý,
 V časoch voľnejších zaspieva?
 Hľadže, ten smelý obraz povesti,
 Obratnosť vtipu našej nevesty; —
 Myšlienka je veštec dejov:
 V národoch živá vždy robí vloha; —
 Dúfajme! rod náš z pomoci Boha
 Velebnou kvitne nádejou.

60.

Neodtahuj sa od kvetu lípy,
 Že vidíš dub už s žaludom! —
 Cudzie ta nikdy nesmieria vtipy
 S našim slovenským osudom!
 Musí sa v mále dokázať verným,
 Kto nechce večne zostať mizerným;
 Musí pučiť, čo chce zkvitnúť;
 Kto, keď počuje žalmy škriváňa
 A ligotavú hviezdičku rána —
 Neverí, že musí svitnúť?! —

61.

Neuzeraj sa v cudzom zrkadle —
 Každý svet má svoju koľaj!
 Nechoď sa hľadať v časy zapadlé,
 Na vlastný čas sa odvolaj! —
 Never, že ľud ten čo ovce pasie,
 Pred budúcnosťou svojou sa trasie —
 Moc zrodí čas, čas moc zmorí;
 Boh barľu cenou berly ocení,
 Boh ovce v obce ľahko premení,
 Boh zo stád štáty utvorí! —

62.

Martinko! Martin! Martin môj! — kde je?
 Martin! — Či ho sen prepadol?
 Či sa kde mojim starostiam smeje?
 Či, ach, Bože! mŕtvý schladol? —
 Tak načože si ku nám chodieval,
 Načo si otca a matku hneval,
 Keď mi teraz ideš skapat!
 Oj, nechal si ma tak osíralú —
 Nebudeš žiaľiť, keď si od žiaľu
 Mladé lica budem driapať?

63.

Tie hlasy letia dolnou Poľanou,
 Hlasy túžby, hlasy strachu,
 Noc sa už druhou terigá stranou,
 Svet v rannom dýcha zápachu:
 Otec Martinkov vzdychá na šube,
 A dobrá mať pri temnom kozube
 Slzy točí, postenáva;
 Oba v starosti, že synak smelý
 Kdesi so zlým sa spolkom spriatelí,
 Alebo žiť dokonáva.

64.

A horou vidno dve fakle blýskať
 Pomedzi hustú bučinu,
 Počut ich výskať, počut ich písať,
 Spomínať švárnú dievčinu:
 Už aj shovor ich tajný obadať,
 Jako sa stroja voľačo hľadať
 A sem tam sa obzerajú,
 Ich štvoro očí s fakkami blčia,
 Vše slovo rieknú, vše sa zamlčia
 A bližšie sa poberajú.

65.

Ale nehľadaj, vráťme sa, brachu!
 Čo tam po tom, bedár kýsi!
 Pusti ti dušu v rukách od strachu,
 Že ho súdny deň nevzkriesi;
 Čo s nešťastnými! — Ten druhý na to:
 Ej, čo! mne je nie dost rýdze zlato,
 Ten žiaľ sa mi do duše vryl;
 Musím ho vynajst, čo by do pekla
 Osoba tá mi bola utiekla,
 Čo by ju tam večný mrak skryl!

66.

Umítkly žiale útleho hláska,
 Tichosť zaviala Poľanou,
 Len suché rážda šumi a práska
 Pod strmým krokom galganov;
 Mesiac nazerá cez stromov tône,
 Čo sa to kutí v hustiny lone;
 V svetle dve valašky hrajú:
 Postavy každú skalú presnoría,
 Na každý prázdny dub sa oboria
 A každý krúh prezerajú.

67.

Brachu! tam sa mi čos' zabelelo —
 A násilný vzdych zašumel —
 Hľa! či sa mi to len tak videlo?
 Či som dobre nerozumel? — —
 Ach! ľudia boží, pekne vás prosím,
 Ja zlato, striebro s sebou nenesím,
 Smilujte sa, nechajte ma! — —
 Hej, vidíš, aká šumná mátoha!
 Poď sem na svetlo — šibenia noha!
 Nech vidím, čo si za plemä!

68.

Obrát si hlávku proti mesiacu,
 Nech vieme, čo si za stvoru;
 Či ozaj predsa stálo za prácu
 Za teba brodiť cez horu.
 Jačo jej, srnke, srdiečko zvoní,
 Že sme ju z tajnej vytiahli tóni:
 Neboj sa, jašterka moja!
 Prosím vás, ľudia, bojte sa Boha,
 Veď som ja dievka biedna, ubohá,
 Nebite, dajte pokoja! --

69.

No, nič to! — jeden z nich sa ohlási —
 Však nebudeš, brachu, ju biť? —
 Veď sa my z tvojej tešíme krásy,
 Čo by sme ju mali hubiť? —
 Ach, načo som sa sem zatárala,
 Načo som medzi tie smutné bralá
 Z tichej chyže sa vybrala!
 Tu veru, pekná moja dievčina,
 Mňa tiež zvedavosť kási omína,
 Čo je toto za novina? —

70.

Nuž, ach, Bože môj! človeka hľadám,
 Čo k nám večer chodievava,
 Čo na fujare — znáte ho hádam —
 Tak milo-krásne pískava;
 Či ste voľakde ho nevideli? —
 Ba, áno! — Keby ste rieknuť chceli,
 Strieborný ten prsteň vám dám.
 Však mi poviete? — Sprostučká deva!
 Kto ho vie, kde tvoj človek chodieva,
 Ty, viem, ideš s prsteňom k nám.

71.

Lebo som blázon, že by slúžila!
 Čo by mi mať moja riekla?
 A už to je tak, lasička milá! —
 Či si chleba kedy piekla?
 Či vieš polievku chutnú uvariť?
 A stehná smačno baranie škvariť?
 Bude nám z teba gazdina!
 No, len ta s nami, len rázno s nami,
 Novohradskými už za horami
 Zora bronieť započína.

72.

Nič prosby devy v slzách topené,
 Nič zdráhanie nepomáha,
 Darmo tá oči, tie utrápené,
 Na svojho opiera vraha: —
 On jej okrúhlu uchmatne ruku,
 Ona sa druhou od buka k buku
 Halúzok neverných chytá:
 Vrah aj halúzku s halúzkou trhá,
 Ktorá slzy a prosby len mrhá,
 Na srdce odpol zabitá.

73.

Na vrch Poľany kroky ich miera,
 Kde hniezda sú takých vtákov,
 Lebo noc sa už celkom zaviera
 Do podzemných svojich mrakov,
 A dial sa pustit do hôr Vigľaša
 Nemyslia, že tam psiská salaša
 Mohly by ich ľahko zradit;
 Alebo že by zo zámku páni
 Z rána do poľa na lov vybrani
 Mohli ich do chládku vsadiť.

74.

Matička moja, matička moja!
 Ktože ti už bude slúžiť,
 Keď ja v pazúroch zlostného zboja
 Z diaľky budem k tebe túžiť!
 Aj ty, jak prídeš, Martinko milý,
 Pod stenou, kde sme noci trávili,
 Najdeš len mať uplakanú;
 Aj ty, jak žiješ, prideš ma hľadať,
 Ale naist ma nebudeš vládať
 Pod zemou pozamykanú!

75.

Tak chudiatko tá deva narieka,
 Dobre že sa len nezajde,
 Nevediac kam ju zbojník zavlieka
 A kde sa na svite najde;
 Vše sa utíši — kvilba umlúkne —
 A zase žiaľom tým väčším zblúkne
 Sirota — duša dievkina:
 Zastane, v slzách mladú tvár splákne,
 A spína ruky — na skalú kľakne —
 Srdce divé nepohýna.

76.

»Horou, chlapci, horou,
Ja pôjdem dolinou,
Zafarbim si líčka
Červenou kalinou.«

Kubo si spieva kus podnapilý,
Jeho najlepšie vraj nadojily
Novohradské vínohrady.
Vatra pomaly tlie a zdochýna,
Ti, čo viacej si zastrebli vína,
Chrapkajú si jako klady.

77.

Náš Martin s jarým Jankom Zvalovie
Sediac dymky nadúvajú,
A inší, čo kto a o čom povie,
V pol driemote počúvajú. —
Čo to za vtáka — Janko hovorí —
Doniesols', Martin, z tej našej hory,
Čo tamto za tebou leží? —
Oj, to ti pekná zábavka bola,
Jano, jako som toho sokola
Sfal tam na dolnom zábzeží. —

78.

Tak je to sokol? — Sokol, Janko môj,
Vrah chudáčika zajaca,
Ja, vidiac týchto dvoch zviereniec boj
Už pred východom mesiaca,
Švihnem valaškou a milý sokol,
Sokolik v svojej krvi zamokol. —
Oj, kebys' sa bol na to prizeral,
Jako ten zajac stráňou zaberá,
Zbadajúc, že zostal zdravý! —
K Jankovi tak Martin vraví.

79.

Ukážže mi sem tvojho sokola —
 Zase jemu Janko vraví —
 Či si ho do prs. uderil zdola,
 Či shora dostal do hlavy? —
 Pekné to, druh môj, vtáča jarabé,
 Aj uchyti vraj jahniatko slabé
 Do týchto ostrých pazúrov! —
 Ale či vidíš? má na nožičku,
 Hľa, priviazanú žltú karičku
 Širokou červenou šnúrou.

80.

A, čo mi teraz na rozum padá!
 No, Martin, do sto paromov!
 Kráľovská čelaď chodieva rada
 Poľúvať do týchto stromov:
 A vravia ľudia, že Matiáš kráľ
 Sám z vysokých tých rád vysielia skál
 Na zboj takéto sokoly —
 A počuť, že dnes, či bolo včera —
 Práve pred mrakom toho večera
 Tu zvolenski páni boli.

81.

Martin: ja neviem, boli, neboli; —
 Ale som ti ho len šibol!
 A Janko: rád má kráľ tie sokoly,
 A jak tento najmilší bol? —
 Ľahko bys' mohol kožkou zaň platiť. —
 To! mal si ho dať celkom pozlátiť!
 Ja som mu mal nôžky páčiť?
 Jako hrom strelil dol' na ušiaka,
 A vari ti on za chvíľku čaká,
 Že bys' mohol mysleť stačiť?

82.

Keď bol sokolom z kráľovho dvora,
 Mohol, že je kráľov, volat:
 Taká pažravá, pekná potvora!
 Kto môže chuti odolat?
 A veď uvidím — aspoň chýr vraví,
 Že Matiaš krivdu nikdy nespraví,
 Zanesiem mu sám sokola;
 Poviem mu: škoda ho bola,
 Blúdil, po našej zbíjal Poľane —
 A čo sa stalo, sa neodstane.

83.

Veď ti, Martin môj! v zámku povedia —
 Jeden v pol driemote vraví —
 Tí, čo na bráne zvolenskej sedia
 Jako dáki vlci žraví. —
 Čo mi povedia? — Martin odvráva,
 Huňku nadhodí a hore vstáva —
 Tebe sa sníva o víne!
 Ich posekanov sa ja nebojím,
 A vidíte ma, jako tu stojím,
 Zajtra na jarmok v Slatine! —

84.

No, chlapci, kosa už zapadajú; —
 Martinko náš sa odberá —
 Ruky božie vám nech pomáhajú,
 Tak dnes, zajtra, jako včera! —
 Valašku vezme, fujaru zdvihne,
 Aj ku spiacim sa do trávy prihne,
 A hne sa ku Detve horou.
 Horou je ešte mrákavy vlada,
 Len s rosou slabé svetielko padá
 Cez husté listy javorov.

85.

Hor' k nemu vidno dve fakle blýskat
 Pomedzi tmavú bučinu,
 Počut ich výskat, počut ich piskat,
 Vzdychať čuť biednu dievčinu:
 Ich štvoro očí s faklami blčia,
 Vše slovo rieknu, vše sa zamlčia
 A bližšie sa poberajú.
 Už aj shovor ich tajný obadať,
 Jako sa stroja barance hľadať,
 Ktoré deve upiect dajú.

86.

Martin zastane. Srdce mu buchne,
 Sily sa mu krvou tisly,
 Za druhým dubom ticho začúchne,
 Čo to má byť? sebe myslí.
 Pozná dievčinu, hnev ho zatrasie,
 A sluchy tlčú havranno-vlasé,
 Päsť valašku křčom stíska;
 V prsiach mu vlní sa požiar mladý,
 A div, že blesk, čo z očí mu blýska,
 Privčas vrahom ho nezradí.

87.

Na desať krokov idú vrahovia,
 V ich prostriedku uplakaná —
 Stojte! — zareve Martin — zbojcovia!
 Jasná strela okovaná! —
 Chlapci valašky schytia, zakľajú,
 V kliatbu sa strachy devy miešajú,
 A »Martin môj!« krásna volá —
 A jako blesky naňho sa rúta,
 A valašky sa v povetrí krúta —
 Ktorý padne, ktorý zdolá? —

88.

Martin valaškou zvfítne dva razy —
 Jedno jednomu padne na väzy,
 Druhé druhému obuch vyrazi;
 Ten v tráve jazyk zlostný vyplazi,
 Tento podobnej bojac sa zkazy,
 Bokom do hory skokom odrazi. —
 Vítazne Martinko stojí,
 Prestrašenú hladká, kojí,
 A čo šuhaj dostal v boji,
 Okom Elenky si hojí.

89.

Vidiš, Martinko, mestečkom celým
 Chýr o tebe smutný zvonil,
 Že si sa kdesi spravil veselým,
 A sen že ťa na zem zronil;
 Ja som ťa horou stúpať videla
 A za tebou som ťažko želela,
 Že si nás tak skoro nahal:
 Ani sa potom už hrať nechcely —
 Jako by hnevom na teba zvrely,
 Žes' ich tiež v tanec netahal.

90.

Vedela som ja, žes' ty nie doma,
 Bárš aj noc sa už polila —
 A moc ma tajná, jako moc hroma,
 Z postele dol' vystrelila —
 A bežím, volám, hľadám, nariekam,
 Ku každej tóni v blude utekám —
 Teba len niet, len niet a niet:
 Až ma tí draci zlostní porvali,
 Jako len víchor s tam hľa tej skaly
 Unáša mladý, slabý kvet.

91.

Ale som ta len našla, Martin môj!
 Však som ta? a tí dostali! —
 Oj, boli by mne vzali môj pokoj,
 Mňa tebe by boli vzali.
 Martinko, piskaj! — Nemôžem. — Hja, tak?
 Veď ak ti vari zavadzia ten vták,
 Daj sem, ja ho teda chcem niešť:
 Alebo jak sa ti bude páčiť,
 Odhoď ho; čo máš to domov vláčiť,
 Veď ho, hádam, neideš jest? —

92.

Niešť ti ho nedám, aj neodhodím —
 Piskaf teraz nemám chuti. —
 Nuž, hľa! hádam, že ja s tebou chodím,
 Zato sa tvár tvoja smúti? —
 To vieš, Elena moja, že ta ja
 Nedám za zámky celého kraja,
 Ani za tie všetky Hole:
 Ale keď tešíť si chceš šuhaja,
 Povedz, čo za žiaľ srdce mu krája
 A odkiaľ sú jeho bôle? --

93.

Nuž keď ja neviem, dušička moja,
 Čo by si ma hneď tu nahal;
 Hádam ta bolí od toho boja,
 Keď ti nikto nepomáhal! —
 Či strojíš na jarmok do Slatiny?
 Tam ti budú vraj pekné hostiny —
 Pôjdeš, Martinko môj? — Pôjdem. —
 A či mi kúpiš jarmočné? — Kúpim. —
 Čo? — Múdre s hlúpym a ostré s tupým. —
 Takého s' ty daru hoden!

94.

A ty, Elenka, prídeš? — Akože! —
 Najdeš ma? — Ak ta pohľadám. —
 A či ma rada? — Daj si mi Bože! —
 A či pôjdeš za mňa? — Hľadám. —
 A už jasavá družica rána
 Vyviedla svojho zlatého pána,
 Celá Detva pohýbaná;
 Milí už domky otcov zazreli,
 A čo by ďalej žartovať chceli,
 Dvojná cesta ich rozdelí.

95.

Počkajže ešte trochu, dievčatko!
 Ruku v ruke šuhaj vraví,
 A prikloní sa na líce hladkô,
 Pri jej ušku sa zastaví,
 Na biele líčko ružu zasadí
 A ušku šeptom čosi prezradí;
 Ona okom odpovedá:
 Len na rozchodnú stisne mu dlane —
 A už na druhej zaberá strane
 Tá Detvianka pekno-bľadá.

96.

A matička sa dcéry prezvedá,
 Kde tak zavčas rána bola; —
 A otec smutným okom prehliada
 V rukách synových sokola:
 Dcéra celý svoj prípad rozpráva,
 Mati sa s každým slovom strháva
 A teší ju bľadá deva:
 Syn obrazy tej noci rozkladá,
 Otec div že z nôh starých nepadá,
 Syn ho hladká — on sa hnevá.

97.

Hnevá sa, že ten mladý nepokoj
 Šedín jeho pokoj ruší,
 Nemilý jemu už ten citov roj,
 Hučiaci rtom mladých duší.
 Spomienky jeho ružových časov
 Boja sa takých strieborných vlasov,
 Volajúc: nie to ten, čo bol! —
 Ta letia preč: a kdeže si sadnú?
 Tam, kde aj naše dakedy zvädnú —
 Na kraj zívajúcich hrobov. —

98.

Oj, si mi krásny, v tvojej tíšine,
 Starček môj, velebný, svätý!
 Tvoj zrak tak hasne, jako v výšine
 Nebeskej meteor zlatý:
 Každý tvoj pohľad už: s Bohom! volá,
 Cit tvoj už lieta k pólu od póla
 A zabúda ľudstva zmeny;
 Duch tvoj s životom tvojím si lieta,
 Jako so svojim bleskom kométa,
 V svet v nádejach utajený.

III.

Slatinský jarmok.

99.

Pôjdeme, Rozhoň môj, do Slatiny,
Vidíme tam ten pekný ľud,
Ktorý zvolenské teší doliny
A mierni spevom svoj osud:
Tam prvý jarmok práve dnes bude,
Rád by som vidieť, ako pri sude
Vie žiť šuhaj toho kraja,
A ešte radšej tie bystré devy,
Tie neviest švárnych pestré odevy,
A oči, obloky raja.

100.

Takto hovorí Matiaš, slávny kňaz,
Údatnému Rozhoňovi,
A hladká dlhý, krivý, hrdý vāz
Milému svojmu koňovi.
Rád on hovoril s tým tam víťazom,
Ktorý sta obor nad zemeplazom,
Nad vrahmi kráľovmi stával;
Rád on hladieval vranca pekného,
Ktorý ku sláve osobu jeho
Jak blesk strelu nosieval.

101.

Chlapci! — kráľovský druh ďalej volá —
 Na kone a do Slatiny!
 A hlas mohutný zaznie dokola
 Dvorom a dol' do doliny;
 A šumí cára toho druhovia,
 Čo s ním tak radi jelene lovia,
 Skáču okol vokol neho;
 Ich vrané kone bočia, cifrjú
 A spínajú sa, chrčú a kujú
 Dlažbu dvora kamenného.

102.

Sotva sa čerstvá rosa začala
 Uzerat' v žiarach východu,
 Sotva strieborné pásy rozliala
 Pod zámkom na hronskú vodu,
 Ktorá pod pekný Zvolen chodíeva
 A s obrovskými sa zapodieva
 Vysokých hradieb dumami,
 A pozdravenie od Hôľ im šumí,
 A mlčky vlnám ďakujú dумы,
 A tie dial skáču lúkami.

103.

Sotva zatrúbil pastier Zvolena
 Na čerešňovej poľnici:
 Už čep na bráne železnej stená,
 Zareve v celej ulici;
 A úzkym hrdlom hradieb zámočných
 Zvoní koníkov štrnásť poskočných,
 A bujným hrdlom voľnej doliny,
 Po kvetnom brehu riečky Slatiny,
 Zavieva shovor panskej družiny
 A s ňou letia blaha stíny.

104.

Hneď samopašne sa pretekajú,
 Hneď druh druhu v žarte pichá,
 Hneď rovným všetci cvalom skákajú,
 Hneď shovôrka šumí tichá;
 A keď odlietne včela radosti
 Od mladej, hrdej spoločnosti:
 Duch otčiny zajme duchy,
 A tu každý z nich na kráľa hľadá,
 A rab myšlienok svätej čeladi
 Na druhé všetko je hluchý.

105.

A spravodlivec takto hovorí:
 Čo sa vám zdá, milí moji,
 Či nech zlato sa radšej zatvorí,
 Či nech slávu jedná v boji? —
 Viete vy, Víťaz že z Ostrihoma
 Chce aby kráľ váš sedával doma
 Na železnej pokladnici,
 A všetku našej krajiny slávu
 Zavieral v tichosť bládú, boľavú
 A v chyžu úzku radnici.

106.

Hoden by som bol božej milosti,
 Čo mi berlu požičala,
 Keď ja bych mlčal a huba zlosti
 Vrahov na mňa by kričala? —
 Vidíte, čo žit, čo hniť znamená!
 Vidíte, čo je duša slamená,
 Duša studená, skuhravá!
 Ktorá má radšej poklad splesnelý,
 Nežli by z neho nakula strely
 Pre vrahov slávy a práva! —

107.

A odkiaľ hlas ten proti nám výska? —
 Viete? — z krsteľní Štefana! —
 Odtiaľ, kde slávy našej kolíska
 Zdvihla kríž — zdrhla pohana! —
 Ale počkaj len, zradná purpura,
 Veď verní moji zrak nezažmúra:
 Mám Tatry, Váh, mám Hole, Hron!
 Ba, keď zbroj nedáš, hviezdu z prs zdrapím
 A ostatnému vrahu v zrak capím,
 Pre tvoj blesk, Pannonský Sion!

108.

Tak rečnil veľmož. Žiaden mu reči
 Pretrhnúť nesmel svätý tok,
 Taký sa on zdal, nie-li aj väčší,
 Jak veľký Jehovy prorok.
 A jaknáhle tie pravdy utichly,
 Čo ohne sväté z neho vydýchly:
 Vyrútil sa mohutný hlas
 Z údov, ktorých tu vavela hlava,
 A poľom: sláva, sláva a sláva!!!
 Zvonilo dlhý, dlhý čas.

109.

Potom rozprával Rozhoň zjaviská,
 Vzniklé v Jiskrovom tábore;
 Bátory a Kňaz, slávne chlapiská,
 V zaujímavom rozhovore
 Obrazy z vojny proti Osmanom,
 O zemi vlastnej Sedmohradčanom
 Kratochvíľne predstierajú:
 A čosi-kamsi mestečko vidia,
 Tam sedliak, tam pán, mešťania, židia,
 Huk, spev, buch, trh, jedia, hrajú.

110.

A jak cez mostok z kraja dediny
 Zadupocú panské žrebce,
 Šotva sa našiel jeden jediný,
 Čo o nich s druhom nešepce,
 A kráľ, kráľ, kráľ, kráľ! od ucha k uchu
 Šumí a chce sa každému duchu
 Poznať pána Matiaša:
 To je on — ba ten — ba tento! — vraví
 Ľud, priateľ krás a slávy, zvedavý
 Úd mesta aj syn salaša.

111.

Čo, je Slatina druhé Jericho?
 Vreštia to trúby Jehovy? —
 Ticho, šuhajci, pre Boha, ticho!
 Srúta sa vaše budovy! —
 A zem sa trasie a hučia hory,
 Zdá sa, že celé mestečko horí,
 Že z mrtvých každý hrob vstáva;
 Tak jedným reve ľud ten hrtanom
 Radostou milým nad svojím pánom:
 Sláva — sláva — sláva — sláva!!!

112.

Sama jediná Elenka naša
 Skrúca sa a obzerá sa,
 Krásny kôň, krásny meč Matiaša,
 Ale to je nie jej krása!
 Jej je Martinko aj za sto kráľov,
 A jeho oči dvoje kryštálov
 Nedá za brillanty ona; —
 Krúti sa trhom, ako mrenička,
 Keď gebuľová ju mrvenička
 Opojí, na kraji Hrona.

113.

Martinka tam niet, on z Detvy pravo
 Na Zvolenský zámok stúpa,
 Neistý, jako sa skončí právo,
 Či milosť a či potupa:
 Milosť vyžobrať ver' druh náš nezná,
 Sila v ňom krivdu vie zniest železná,
 A kto potupí nevinu!? —
 Tá blízkosť kráľa trošku ho matie,
 Ale veselo sa s ním trávnaté
 Chodničky k Zvolenu vinú.

114.

Aj si zahvzdne, aj si zaspieva,
 Aj s ľuďmi shovor zavedie,
 A ich strachu sa on len usmieva,
 Že strachy on nezná bledé:
 Len neistoty červiak ukrytý
 Predsa len trochu časom ho chytí,
 Že opre sa na valášku
 A premýšľuje — ale zas skočí,
 Všetek strach v mladých prsiach znivočí,
 Jak červiačka nohou v prášku.

115.

A už je blízko zámok ten pekný,
 Ten verný svedok stariny:
 Martinko, no, no! — radšej utiekni,
 Aj na vrškoch sú bariny! —
 Ej, čo, bystuže svetú! — vidíme,
 Či ujdeme, či si posedíme! —
 Hore vrškom zľahka stúpa,
 A sokol sa mu s pleca opála:
 Už len ta, chlape! či bude chvála,
 Či bude jaká potupa.

116.

A už vrátneho vidí pod bránou,
 Dvoh drábov pri jeho boku,
 Ale aj desať takých bolvanov
 Preskočí on v jednom skoku.
 Ale ho vidíš? tam ti prichádza
 Ten, čo sokoly kráľovské svádza; —
 Jeden z drábov sa ohlási.
 Poď len, poď, vodiť ta už netreba,
 Dostaneš vody, dostaneš chleba
 A červené pekné pásy.

117.

Pán Boh daj šťastia! — Pán kráľ sú doma?
 Náš Martinko sa prezvedá —
 Veď tebe bude! — hrom a Sodoma!
 Jeden z drábov odpovedá:
 Sem tie povrazy! — Dajte mi pokoj! —
 Jasnosť nie doma, ale chládok tvoj
 Ti je dávno pripravený:
 Chyťte ho! — Ale keď Martin zbadá,
 Že je to nie žart: hop, duša mladá!
 Zvíťne sa — osvobodený!

118.

Tajde von bránou — ešte obzre sa,
 Či tí traja hor' vstávajú —
 Vstávajú, ale nevedia kde sa —
 Najprv sa poobzerajú,
 A vidiac nášho, kričia: chytajte!
 Martin: pri chuti sa len nechajte,
 Druhý závrat vám zaškodí!
 Stoj! — naňho kýsi hladolet jačí —
 Lež Martin sotva vidieť ho stačí,
 Už ten v bahne nosom brodí.

119.

Či ti ma trhol! — počuť pod bránou —
 Ohó, ľadvy moje! ba ja!
 Ja dosiaľ neviem, ktorou šiel stranou,
 Či bol len sám a či dvaja?
 Jeden, lež za dvoch, ba aj za troch nás,
 Máš Fero, pekný, červený ten pás,
 Čo si jemu bol sľuboval! —
 Ej, už to sa mi ešte nešťalo:
 Ak sa ti ešte vidí primálo,
 Choď ho hľadať, kde sa schoval. —

120.

Pán Boh daj šťastia, Kubo môj! kdeže?
 Pán Boh daj, Martin, aj tebe!
 Do mesta v malej potrebe.
 Ty do Slatiny? — Tak je. — Ešteže!
 Čo je v Slatine, Kubko, nového? —
 Utekaj, tam najdeš kráľa! —
 No, to je dobre, veď hľadám jeho. —
 A čo sa ti tam opála?
 To? sokol. — No, ja idem prielohom.
 Prielohom? no lenže s Bohom!

121.

Tajde náš hriešnik a už sa blíži
 K Slatine, už v ľudu kape,
 Obzerá sa a cez stisk sa križi:
 Hej, počuješ? švagre, chlape!
 Čis' pána kráľa dakde nevidel?
 Ej ktože kráľa nebol by videl!
 Ťa išiel proti Vigľašu. —
 Šuhajko prudko za ním sa tisne,
 Už sa mu panstva sláva zablysne,
 Hľadiac na tú oči pašu.

122.

Hej, prosím, pán král! pán môj, postojte! —
 Ponad ľud sa hlas vynáša,
 Ale druhovia pána Matiaša
 Stúpajú k hradbám Vigľaša. —
 Vaša Jasnosť! tamtoho ukojte
 Z milosti, kýva dávno a volá.
 Ta, dočkajme ho: — čo, môj syn? —
 Pán môj, nesiem vám tohto sokola,
 Smrť jeho moja robota bola —
 Či je to váš sokol, prosím?

123.

Kopa sa k nemu sbehla divákov,
 Ten stárpa, tento sa smeje,
 Tamten nadáva mu do sprostákov,
 Ten súdi jeho nádeje.
 A kráľ hovorí: prečos' ho zabil? —
 Martin: a či ma sám zlý duch zväbil! —
 Kráľ: neznals' môjho sokola? —
 Martin: hľa, keď on, že má stužičku
 A na nej vašu žltú karičku,
 Pán môj, proti mne nevolá.

124.

Ale načo ty biješ sokoly? —
 Robia ony škodu v poli? —
 To nie, ale hľa, taká mu pláca,
 Keď chcel zaškrtiť zajaca! —
 A jako ho smieš sám ko mne nosiť? —
 Nuž, pán môj, vravia, že je váš.
 A neponáhľas' o milosť prosiť? —
 Veď ste vy, pán môj, Matiaš! —
 Vieš, že to krádež kráľovskej veci? —
 Tak som ukradol mačku vo vreci!

125.

Či tak sa treba s Jeho jasnosťou
 Shovárať? ty trup surový!
 Tak kýsi Nemec z jarmočných hostov
 S boku Martinka osloví.
 Tento sa obzre a nechá ho stáť;
 Kráľ sa len ide ďalej shovárať,
 A pánovi kážu mlčať. —
 Odkiaľ si, druh môj? — Ja? z Detvy, pán môj.
 Máš otca? synov viac má otec tvoj? —
 Otca mám, bratov celý roj.

126.

A čo ty, druh môj, robievaš doma?
 Ja? pán môj, čo príde k ruke,
 To sa vždy najde práca, pohroma
 To v dome, to zas na lúke:
 Ja ale najviac statok pásavam
 A za ním na fujare prehrávam
 Od východu do západu. —
 A nik' z vás nemá nič, moji drahí,
 Proti tomuto? — kej je povahy?
 Zlodejstvo, bezbožnosť, svadu?

127.

Nič, nič, nič! — celý zástup zavolá —
 Statočný to mladý človek!
 Martin Hudcovie veru odolá
 Žalobe bárs akejkolvek: —
 Teda, Martinko! — kráľ ho po pleci
 Potapká — s Bohom! mačku vo vreci
 Zabilš'! no, to mýlka bola:
 Veď si ja za to, jak Boh dovolí,
 Vo vašom peknom, hojnom okolí
 Krajšieho chytím sokola.

128.

Ale som ja aj jastraba zronil,
 Čo mi zdrapil holubicu,
 Kto zná, či jeho duch už odzvonil
 Cez chladnú smrť ulicu:
 Valaškou som ho naskutku srazil,
 Obratno nad obratným zvíťazil,
 Čo za to vezme Detvy syn? —
 Aj sekerkou som obratne hodil,
 Nevinné vtáča som osvobodil,
 Nie to pekný, aj dobrý čin?

129.

Pekne, Martinko — jasný kráľ vraví —
 Hodný si, pekný vezmeš dar:
 No, čo chceš? tamto visí blyskavý
 Pekný, vyšívaný kantár:
 Ten vezmi, ja zaň platím majstrovi,
 Keď ho založíš svojmu vrancovi,
 Celý svet sa bude dívať. —
 Ale tie oči tvoje blýskajú,
 A v tých blyskoch sa tajomstvá zdajú
 Pred duchom mojím ukrývať. —

130.

Nuž jasnému to poviem kráľovi —
 Smelý náš Detvan odvráva,
 A kantárik si bohatý, nový
 S prstami jeho pohráva: —
 Nezabil som ja dravca jastraba,
 Ale som zabil divého vraha,
 Strach a hrúzu nášho poľa:
 Holubička to nebola slabá,
 Ale to veru tá moja drahá,
 Tá dobrá Elenka bola.

131.

A jeden starčok, druh dávných časov,
 Dobadká bližšie zhrbený,
 Sníme si klobúk a z jeho vlasov
 Blýska pablesk postriebený:
 Jasnosť kráľovská! — tu knieža slávy
 Sa sklóni, starcu klobúk postaví —
 Jasnosť vaša! — starčok vraví —
 Ja, vidíte, už kraj hrobu chodím,
 Sotva pomynie pár dní, pár hodín
 A úmor dych mi zapraví ;

132.

Ale zásluhám svedectvo vydať,
 Podat' pole Vašej ctnosti,
 Ku mojim činom jeden kvet pridať,
 V diele dobrom složiť kosti,
 Toto si žiadam. — Dovoľte tedy,
 Dovoľte moje osláviť biedy
 Vaším láskavým pozorom :
 Veď my krem toho s našmi biedami
 Len zriedka môžeme Vášmi bránami
 Ku kniežatským kročiť dvorom. —

133.

Vravte svobodne — starčoku vraví
 Slnce pannonských prestolov —
 Vravte, otec môj! dlhé prípravy
 Na stranu: von s vašou vôľou. —
 A tá zakvitlá kvetom jabloni
 Hlava pokorne pánu sa sklóni,
 Snujúc zas dial myšlienky nit :
 Znalo zbojníka celé okolia,
 A jeho rany dosiaľ nás bolia,
 Kto nemôže ho obviniť?

134.

Mozole naše, naše krupaje
 Hltal a ssal divý ten drak,
 Triasly sa pred ním domy a staje,
 Jaknáhle nočný padal mrak:
 Oddychu duše naše nemaly,
 V strachoch sme cesty naše konaly,
 Mnohých našich on bol vrahom:
 Ba ver' surovosť jeho čahala,
 Jak by ho bola zlosť pekla hnala,
 Aj po tom dieťaťi drahom!

135.

Nemožno bolo jať toho diabla —
 Drábov županských oklamal,
 Pri ňom moc naša sta hmla oslabla:
 A tento mu rohy zlámal.
 Tento mládenec statočný, smelý?
 Ten, Vaša jasnosť, na náš kraj celý
 Z božej moci pokoj složil. —
 Oj, neobráťim sa v mojom hrobe,
 Keď v zbojníckej nie ľud náš porobe,
 A keď som Váš pohľad dožil.

136.

Hlboko do prs mojich sa vryly
 Slová vaše, starčok milý!
 Šťastný kraj, v ktorom šediví chváľa
 Svoju mlad' a svojho kráľa! —
 A ty, Martin môj, vedz, že skutok tvoj,
 Ktorým si zrušil kraja nepokoj,
 Čítim, chválim a odmením:
 Kráľovskú si ty zastal úlohu,
 A to je preda, ďakovať Bohu,
 Dobrým pre trón môj znamením.

137.

Kráľ berlou dusí buričov vlasti,
 Zaháňa vrahov krajiny:
 Ty si vytrhol kraj svoj z priepasti,
 Utíšil vaše doliny:
 Spasils' holuba, zabils' jastraba,
 To je vec pekná, zásluha slabá,
 Za to máš len pekný kantár:
 Zabils' zbojníka, spasils' otčinu,
 Ctnosť veľká veľkú premohla vinu,
 Za to väčší dostaneš dar.

138.

Na staji mojej rehce sto vrancov,
 Najkrajšieho si ty vyber,
 Tie statných nosia vlasti obrancov
 A honia divú vrahov sber.
 Podaj mi ruku, priateľ môj mladý,
 Okrasa našej vernej osady,
 Nezabudnem tvoju krásu:
 Lúbim ja mladosť, lúbim obeť,
 Prázdnotu v tvojom nenechám kvete,
 Keď Boh dá šťastia a času. —

139.

Šuhajík môj si udre na päťu,
 Obraz jeleňa Zbilhoňa:
 Oj, vrstovníci, bystuže svetu!
 Budeže mi to za koňa! —
 Retiazkou si nad hlavu potriasa,
 Elena moja havranno-vasá,
 Či hō vidíš, je to krása!
 Zrak ľudu v mládencovi sa tratí,
 Sto ráz za kráľom ešte sa vráti,
 Tam závisť, tam radosť jasá.

140.

O ňom si jeho Detva rozpráva,
 Všetky duše k nemu letia,
 Pochvál, vzývania až vyše práva,
 O ňom starý, o ňom dieťa;
 Srdcia dievčeniec za ním búchajú,
 A dost že miesto mu nedúchajú,
 Kdekoľvek vojde do domu:
 On radostou sa prv zaligotal,
 A už tvár prísnyim žiaľom zamotal,
 Sta pozrel by na Sodomu.

141.

Zvonily v rukách jeho retiazky,
 Ceng ten mladou dušou šumel,
 Šumom tým tajné hryly otázky,
 Ale on ich nerozumel;
 Počul už v duchu rehot koníka,
 Vydobytého smrťou zbojníka —
 No, nač mu ten koník vraný?
 On si koníka nezvykol kovať,
 Lež hrabce, dubce si preskakovať
 A hrať s ohlasmi Poľany.

142.

Ej, bude si on s jeho Havranom
 Do veselých družín skákať,
 Svobodným poľom zaletí na ňom,
 Keď bude chcieť srdce plakať:
 A poviedať si povesti budú
 O ňom, keď srdce hlinenú hrudu
 Pod pažitou bude nosiť; —
 A čo tie tajných žiaľov tušenia!
 Dve moci moc vo všemožnosť menia:
 Účinkovať — Boha prosiť!

143.

Ale ľahko je navyhutovať
 Klamy pre dušu, svedomia,
 Vám, ktorí aj smrť viete pochovať,
 Ktorých sily osud zlomia :
 No nejde to tak, klamať sa duši,
 V ktorej stousta myšlienka čuší
 Prírodou učičikaná :
 Nejde to duši, ktorá svet malý,
 Svoj dvor, svoj háj, svoj syr, svoje skaly
 Nedá za raje sultána.

144.

Tak môj Martinko plecóm prehodi
 Kantár striebrom vybijaná,
 A na fujare poľom zavodi
 Hlas piesne žiaľom pijaná :
 A vše sa obzre, či ho kto honí,
 Vše čuje, zdá sa mu, rehot koní,
 Ale vidí, sám je sta prst ;
 A všetok ľud, čo k Detve sa valí,
 Diví sa, jaký žiaľ toho kalí,
 Čo v hrsti dnes mal kráľa hrst !

145.

No, vrstovníci! nemýľteže sa,
 Že Martinko môj sa bojí ; —
 Čo by zhrčaly naňho nebesá,
 Ich lom ho neznepokojí :
 Ale duše to ľudské zdedily,
 Že na okamih zmĺknu ich sily
 A mráz prejme mladé kosti ;
 Keď príroda v svet slávy zabrodí,
 A nízkosť vysoká sa prerodí
 Do nových nížin vysostí.

146.

Na kraji neba ružová zora,
 Na zore tóna večera,
 V tóni večernej zelená hora,
 V hore bralo sa prestiera,
 Na brale hradby, v hradbách zámok náš,
 Zámku je meno vysoký Viglaš,
 Vo Viglaši izieb rady,
 A v jednej z pekných, bohatých dvorán
 Chodí, prechodí sa pevnosti pán,
 Veliký kňaz, Matias mladý.

147.

Deň, čo zhasína, leží skrášlený
 Pred očima jeho duši,
 Radostných ľudu krikov ozveny
 Bijú v jeho citov uši.
 Veliká chvíľa kráľovskej slávy
 Slávneho šťastia a veličavy
 Velkým duchom preletuje,
 V ktorej duch všetky života strany —
 Kráse anjela, silné satany —
 Jednej idei obetuje.

148.

Len jeho tóna je s ním v dvorane
 A mládenca jeden obraz,
 Sto ráz aj bez mládenca zostane
 A nazpak ho volá sto ráz:
 Kráľovské oko po zemi nosí,
 Zas po Poľane okom tým kosí,
 Srovnáva ju s vlastným trónom;
 A zas dial pláva slovenským krajom,
 Jako duch slávy radosti rajom,
 Jako sňazná labuť Hronom.

149.

To mu jatagán cvendží Osmana,
 To kolby Nemcove čuje,
 Tu mu mohutná Jiskrova strana
 Srdcom veľkým prebleskuje:
 To moci svojej prezerá sily,
 A maká, či dost tuhé sú žily
 Pre víťazstvo kráľovských rúk; —
 Uspokojí ho krajiny bieda?
 Či zkaza zkazit len sa mu nedá?
 Ha, mám ešte môj Čierny pluk! —

150.

A v myšlienke tu vidí mrákavu
 Tarchavú bleskami, hromami,
 Tam vidí v synoch mocných Moravu,
 Tam Českú s našmi horami,
 Tam detí hodné Hrona a Váhu,
 Tam Sitna, Tatier družinu v tahu,
 V zraste, v jazyku poznáva:
 Jako bohyňa krásy a práva
 Na tej mrákave sediac lietava
 Jasná Huňadovca sláva.

151.

Deň, čo zhasína, leží skrášlený
 Pred očima jeho duši,
 Hlasov mládenca smelé ozveny
 Bijú v jeho citov uši:
 Martinko sa mu že jeleň javí;
 V mohutnom kvete jeho postavy,
 V obraze perly zaviatej
 Zdá sa mu vidieť zárod hrdiny,
 Údatnosť sviežu, dušu bez viny,
 Blesk myšlienky nepojatej.

152.

Ale v kniežacích prsiach borí sa
 Túžba vrelá s milým právom,
 A jedna druhú mocne zatrasia
 V pasovaní tvrdohlavom:
 A v hlave kráľa myšlienka živá
 Na boj ten dolu do prs sa díva,
 Kuje, váži a pripravá
 Nesklamné, silné, pekné nástroje,
 Ktorými smieriť žiada to dvoje:
 Právo túžby s túžbou práva.

153.

Detvou sa nočné tmy pováľaly,
 V nich život sťa v starých bájach,
 Tuhé sny duše v tichosť zakľaly,
 Len tu i tam v nízkych stajach
 Rehot koníkov mladých mihoco,
 A pár dievčeniec ešte drkoce
 Na podstene vymazanej:
 Mestečkom hore sa hýbe tóna,
 Hádam šuhaja a jeho koňa
 Štrng retiazky vyliskanej.

154.

Kôň je; počuješ ho, jako chřka?
 A štvoraký lom kopyta,
 Vidiš, biela mu pena z úst frka,
 A jaký blesk z oka svitá! —
 To bude iste dáky pán z mesta,
 Tmavá ho ďalej nechce viesť cesta,
 K hostincu sa na noc tára:
 Alebo hádam župan Zvolena
 Prišiel — — či vidiš, naša Elena?
 Vráta do Hudcov otvára! —

155.

Nad horami si slniečko svitá,
Kôň vraný zas Detvou chrka,
Čuť rovnomerný dupot kopyta,
Od kopyta oheň frka;
Žiaden do Detvy neprišiel župan,
A nenocoval žiaden dnes tu pán —
Šuhaj vyletel z osady,
Na vrancovi poľom sa brodí,
Kde tajde? čo chce? načo vychodí? —
Lieta si sta sokol mladý.

IV.

Vohlady.

156.

Už deň sa v krátku tichosť zavieraľ,
Deň posol svätej nedeli,
Vývod od piatich bratov vyberal,
Ktorí k večnosti leteli;
Sám sa v purpuru žiar poobliekal
A v kraje smutnej noci utekal
Nábožnej panej v ústrety,
Ktorá cez sedem krajín slncových,
Cez sedem krajín mrákot hrobových
Niesla blesk viery na svety.

157.

Svety Kristove nábožným okom
Bavily sa v tom divadle,
Hviezdy zastaly v blesku vysokom
Na nebeskom prikryvadle:
Divaly sa, jak anjel pokoja
Ide sotierať krupaje znoja
S tvári šesťdňovej roboty,
A hviezdy dol' sa na zem dívaly,
Jak ľudské sily odpočívajú
V lone pápernej driemoty.

158.

Pred domom Detvy nenajdeš smetí; —
 Kozuby pozhasinali,
 Len dvoje očí, dva hviezdne svety
 Z podsteny jednej blýskaly:
 A dvoje hlasov drumbiel spiežových,
 Dva riadky zúbkov z kostí slonových —
 Dve hriadky ústok ružových —
 Zpred domku toho žiaľne cvendžaly,
 Sňaznou belostou noc vysmievaly,
 V jarnej kráse prekvitaly.

159.

Pod stenou sedí Elenka mladá,
 Srdcom jej čakanie bije,
 Drumblence k zúbkom bielym prikladá,
 A duše jej harmonie
 Piesňou sa hacú v krásnom vlnení,
 A krása ich sa ľúbezne mení
 Na úslni mladých citov,
 Z ktorých — jako z tých jej hviezdnych očí
 Tá vražba, čo ňou všetko zotročí —
 Martinkovi raj vykvitol.

160.

Sestry slovenské! počte počúvať
 Túto ľubosť pár drumblenec,
 Počujte, jak sa z nich idú snuvať
 Kvety srdca v jeden venec!
 Počujte útly ten šum pieratka,
 Čo sa cez tie jej z rubínov vrátka
 Jako dym obete vinie,
 A jako z mladých prs sa vyroní,
 Tak v tichej tóni noci odzvoní,
 Zazvoní zas a zas zhynie.

161.

Podte počúvať, družice moje,
 Ten národa útleho zvuk,
 Také by snúval z hlasov závoje,
 Keby z hlasov tkával pavúk :
 Drumblica tichej noci družička,
 Aj keď ružička v rose buvičká,
 K nej zavieva, pri nej spieva ;
 Na hrmot dňa sa jej nežnosť hnevá,
 Preto drumbielky hlások zaznieva,
 Keď deň búrny už zamdlieva.

162.

Bubna práskania, cvendžania spieži,
 Ľuk silný, prisny organa,
 Škrek trúby, jāk čo píšťalou beží,
 Zrutný stroj fortepiana,
 Ostrý vresk husiel, tuposť gitary,
 Bitie, trenie a zdúvanie pary: —
 Toho drumbliatko sa bojí ;
 Jako tenučká harfa Āola
 Ona z panenských náder kostola
 Dychom útlým hlasy rojí.

163.

Drumblica svoje hlasy netvorí
 V prázdnej diere z medi, z dreva :
 V ústach si ohlas najprv podvorí
 A tak svetom sa rozlieva :
 V ústach sa rodí, kde duša celá
 V sladké sa slová oblieka,
 Či znie v jej zvukoch pieseň veselá,
 Či v pekných žiaľoch narieka :
 Tam znie, drumblička, ten šum tvoj cintľavý,
 Kde duša dušu objíme, pozdraví.

164.

Pod stenou sedí Elenka mladá,
 Do tmavej noci sa díva,
 Drumblence k zúbkom bielym prikladá,
 V nich sa duša jej ozýva. —
 Počuje krok a hrať si prestane —
 Ale ten krok je na druhej strane:
 Počuje krok — to ale je krok strmý —
 Krpčok Martinkov, ten šumí, nehrmí —
 Počuje krok, lež bezhlasý —
 Milý sa milej ohlási.

165.

Vidí aj tónu vo tmách sa blížiti,
 Ale to postava malá —
 A šata biela — žehnat sa, krížiti! —
 Neznámym sa previevala.
 Srdce jej naproti mu nebeží;
 Lebo na srdci pochybnosť leží,
 Strach devino srdce mámi; —
 A už k Elenke samej dochádza,
 Shovor dôverný s devou zavádza
 V bielom kepeni neznámy.

166.

Pochválen Kristus, dievčinka mladá!
 Až na veky! — tak dievčina.
 A k nej si host ten nevšedný sadá,
 A ona dial sa pomkýna. —
 Neboj sa, moja! váš je tento dóm? —
 Náš. — Aké meno máš s tvojím rodom? —
 A čože chcete? — Nič, moja,
 Len rád bych počuť šum tvojho mena. —
 Vaša som nie — mňa zovú Elena. —
 Pekne ti tie reči stoja.

167.

Elenka, tvoja mať dobre sa má? —
 Aj dobre, aj zle: a potom? —
 A dom váš, hádam aj vojaka má? —
 Musíte vedieť aj o tom? —
 A kto nakúpil tieto prstene
 Strieborné šumnej mojej Elene? —
 Nuž Martinko: nikto iný. —
 Tak sa Martinkom volá tvoj milý? —
 Tak. — Znáam ho, Martin je druh spanilý:
 A je on aj tvoj jediný? —

168.

S tým sa host k deve bližšie prikradol
 A jal ju za ruku mladú: —
 Tamže si sedte, kde ste si sadol,
 Ak rád máte dobrú radu! —
 No, veď zato sa ti nič nestane;
 Ako ti ten hnev pekne pristane,
 Šumná moja hronská Víla! —
 Len vy ta choďte po svojej práci,
 Túlať sa nesmia nocou vojaci. —
 Kdes' ty sa to naučila? —

169.

Už konca kraja váš shovor nemá,
 V samých otázkach blúdite:
 Choďte, pán vojak, a nechajte ma,
 Matera mi zobudíte! —
 Ja sa rád s devou šumnou shováram,
 Rád sa ružovým podívam tváram,
 Rád pekné postiskam údy. —
 A ktože dal vám tieto prstene? —
 Jeden z nich chcem dať švárnej Elene.
 Ach, nechcem! dost ma svet súdi.

170.

Teda ti dačo šepnem do ucha —
 Vraví pán, k nej sa pritiera,
 Na mäkké pliecko ruku opiera: —
 Bojte sa, pán vojak, zaucha!
 Sprostá vám dievka také vysolí,
 Že, kedy v Detve smelým ste boli,
 O dva týždne obadáte! —
 A ešte viac sa bojte Martina:
 Príde, toto je jeho hodina,
 Ten vám povie, kade máte! —

171.

No ale prečo by si nechcela
 Prsteň tento odo mňa vziať? —
 Preto, že by som ťa nevedela,
 Kde som prv nevedela siať. —
 Už keď len chceš mať dáku zásluhu,
 Zaspievaj pieseň a zahraj druhú
 A tak bude ten prsteň tvoj. —
 No, dobre: ale neoklamete? —
 Nie. — Ale ho viac nedostanete! —
 Nedbám, len už hrať, spievať choj. —

172.

Ba, veď nemôžem ja teraz spievať,
 Mať by som si zobudila,
 A Detva by sa mohla posmievať,
 Že nocou som si nôtila:
 Ale vám radšej zahrám vo dvoje:
 No, áno? — Hraj len, dievčatko moje! —
 Ale sem prsteň! — Tu ho máš. —
 Vzala prstienok, obrúčku zlatú,
 Vzdychla radostne: máš ty bohatú
 Nevestu, milý Martin môj! —

173.

Pod stenou sedí Elenka mladá,
 Srdcom jej len radosť bije,
 Drumblence k zúbkom bielym prikladá,
 A duše jej harmonie
 Piesňou sa hacú v krásnom vlnení,
 A krása ich sa lúbezne mení
 Na úslni mladých citov,
 Z ktorých — jako z tých jej hviezdnych očí
 Tá vražba, čo ňou všetko zotročí —
 Hostovi svet nový svitol.

174.

Sú vám blaženstva večné minúty,
 Ktorých v nízkej chalupe niet,
 A slasti majú sedliacke kúty,
 Ktorých v palácoch nevidieť:
 Jako výšiny žitia slávneho
 Zaujmu dívom ducha nízkeho,
 Zatrasú jeho kolenom:
 Tak tajné krásy nížiny žitia
 Vysokých duchov krásami schytia
 A hrajú s ich veľkým menom.

175.

Krásne je nebo, keď vám osvitne
 Billionmi punktov zlatých;
 Krásna je zem, keď ona zakvitne,
 Vo farbách anjeli siatych:
 Ale čo máte v tej pustatine,
 Ktorá od zeme k nebu su vinie? —
 Hmly, mrákavy, mrazy, hromy. —
 Strednosť slamená ľubiť sa nedá,
 Zamaľovaná takáto bieda
 Zbaví len pre hmyz Sodomy.

176.

To je tá kliatba nášho života,
 To netopierstvo osudov,
 V ktorých sa k nebu od zeme motá
 Mizeráctvo našich bludov.
 Tá podlosť medzi duchom, prírodou,
 Medzi otroctvom, medzi svobodou,
 Medzi špatou, medzi krásou;
 Keď nevieš, čo si? nemreš, nežiješ,
 Len sa od skaly ku skale biješ
 Po jazere bládých časov.

177.

Oj, videl som ja velebu slávy
 Na žitia toho výšinách;
 Videl som krásu tichej dúbravy,
 Ľud blahý v biednych dolinách;
 Videl som, moji druhovia, seba
 Ďaleko zeme, ďaleko neba —
 Oj, srdce mi divo búcha!
 A zašiel bych sa v tejto nevoľi,
 Čo by ste vy tu so mnou neboli,
 Vy a voľnosť vášho ducha! —

178.

Neznámy náš druh Elenky švárnej
 Ešte za dlho počúva,
 Keď sa zamĺkol hlas drumble párnej
 A vetrík už len podúva: —
 Čože, pán vojak, či ste zaspali?
 A či ste vari oľutovali,
 Že prstenček ten lacný bol? —
 Nie, sestra moja: trošku som zdriemal,
 Taký pekný sen som nikdy nemal,
 Prisnilo sa mi s kolibou.

179.

Vetrik donáša hlasy fujary,
 Donáša ich vždy viac a viac,
 Duša Elenky hneď sa rozjarí,
 Vyskočí a hľadi, vraviac:
 To môj Martinko! Choďteže domov:
 Naklajete aj mne aj vám do hromov
 Tak, že budete nariekať. —
 Veď uvidíme, ako vypáli,
 Ak bude zle, tak pôjdem pomaly. —
 Ba budete aj utekať!

180.

Už pred tretimi susedmi spieva
 Hlas Martinkovej píšťali,
 A sny sladunké na tých rozlieva,
 Čo po chalupkách pospali:
 Pozdraví milú, hosta pozdraví,
 A opre naňho pohľad zvedavý:
 Kto je v tom bielom kepeni? —
 To je, Martin môj, hádam z osady
 Vojak a, neviem, je ešte mladý
 A tak sa mu odísť lení.

181.

Preč, švagre! — mládenec môj hovorí —
 Toto je moja nevesta!
 Lebo, ak hnev môj na vás zahorí,
 Ukážem vám, kde je cesta! —
 Máš pravdu! — zachuchmaný odvráva: —
 K neveste tvojej nik' nemá práva:
 S Bohom! — Aj Martinko: s Bohom! —
 Aspoň som pekný prsteň dostala,
 Čo som mu so dve piesne zahrála,
 Môže už ísť aj s batohom.

182.

Ukáž ten prsteň, to prsteň zlatý,
 Ale daj ho mne, Elena!
 Môže byť dákou vražbou zakliaty,
 A kto vie, čo to znamená?
 Ja som chlap, ja sa toho nebojím. —
 Nuž nedbám: mojím je a či tvojím,
 To všetko jedno. To je bohatý,
 Lebo, Martinko, keď ma tu chválil,
 Vektor mu biely kepeň odhalil,
 A tam akýsi blesk zlatý. —

183.

Hm! — Veru tak ten, Martin môj milý,
 Na prsiach mal hviezdu takú,
 Čo len tak sa v nej krásy iskrily,
 Ja ho poznám po tom znaku —
 Kde si bol toľko, kde, duša moja?
 Už som nemala zase pokoja,
 Že nejdeš, ako chodievaš. —
 Tie tvoje drumble dlho mlčaly,
 A keď sa mi tie neozývaly,
 Nazdal som sa, že sa hneváš.

184.

Noc. — Zdá sa mi, pred myšlienkou mojou
 Že leží čierna opona,
 Ktorá mrákavou zafahla svojou
 Od Poľany k vodám Hrona:
 Na tomto čiernom hodvábe drahom,
 Bielym ako hmla tenučkým tahom,
 Obrázok vidím dýchnutý,
 Naň len mesiaca družičky známe,
 Jako vo večnej krás panoráme,
 Hľadia z nebeskej ozruty.

185.

Na tom obrázku obraz mladosti
 V podobe šumnej mladici,
 A poletuje krdeľ radosti
 Po kvetinách na jej lici,
 Sedí na čistej domka podstene,
 Hľadá na svoje milé prstene
 A na svojho milého tvár;
 Ten má jej ruku vo svojej hrsti,
 A hneď na jej sa zahľadá prsty,
 Hneď na dievčich očí požiar.

186.

Jej vrkoč z hladkých pletený vlasov,
 Na hrdle čierna tkanička,
 Oplecko sňazné, vyšité krásou,
 Ľaliová kabanička;
 Bielenej sukne záhyb storaký,
 Červené kycky, uzle a traky,
 A čižmičky z kordovánu;
 Postava driečna a tvár okrúhla,
 Oči složené z ohňa a z uhlia. —
 Martinko nemá chuť planú.

187.

Na mládencovi zrak uložila —
 Ten nešťastný k nebu hľadá: —
 Do duše duša jej sa mu vryla
 A k srdcu šla na vohľady;
 V ňom ona vidí svet svoj zaviaty,
 Bez neho je nič, s ním nezná ztraty,
 Ona v ňom a z neho žije;
 Nezná nádhery dráživú slávu,
 Ani poklôn a rodu výšavu:
 Tak on poklad jej celý je.

188.

Z jej úst radostné šumí šeptanie,
 Jakoby šum sladkej lipy,
 A v tom šepote nové vyzvanie
 Od srdca ku srdcu kypí;
 Len pre žiaľ jeho vie sa žalovať,
 Z jeho radosti len sa radovať,
 A nič pred ním neukrývať,
 A keď jej oči, ústa sa smejú,
 Len pre jednu sa tešia nádeju,
 Pre tú: že s ním bude bývať.

189.

Mám krásnu partu. Vláknom je zlatým
 Obrúčka jej vyšívaná;
 Bleskom libáčiek všade bohatým
 Kol-vôkol pozakrývaná;
 Po zlatom poli na tej obrúčky
 Vidieť poriedku kvety a púčiky
 Z perál bielych a červených,
 A venček malý rozmarínový;
 Od venca dolu mám stokrásový
 Krdel stužiek rozvlhnených.

190.

Či prídeš zajtra, dušička moja,
 Prídeš zajtra do kostola?
 Ver' nikdy, nikdy Elena tvoja
 Ešte tak švárna nebola: —
 Tie stuhle plecom, chrbtom lietajú
 A so šumným si vetrikom hrajú,
 Farby ich pekné menia sa,
 Libačky iskria sa ligotave,
 Jako tá sláva na svätých hlave:
 To ti je, Martinko, krásna!

191.

Mládenec okom jej očarený
 Nemá pre jej krásu očí,
 Mládenec citom jej oparený
 Necíti, čo sa v ňom točí:
 Ale v pokoji na ňu sa díva,
 Jako ten, komu moc dobrotivá
 Všetko, lež všetko prisúdi;
 A len keď šepot z úst milých spadne,
 Keď zápal mladý trochu ochladne,
 Z kľatby rajskej sa zobudí.

192.

Elenka vstane hor' na podstenu,
 Oblôčkom v chyžu sa díva,
 Vidí mať milú hmlou osvietenú,
 Jako sníva, odpočíva; —
 V driečnom sa páse máličko nahne,
 Rukou okrúhlou v oblôčok čiahne,
 Vyne dačo tmou ukryté,
 A podá vďačne svojmu druhovi
 Dar s každou novou nedelou nový,
 Pierko z sviežich kvetov vité.

193.

V ňom dve fialky, púčok ružový
 S lístkami svojimi čerstvými,
 A potom prútik rozmarínový
 S zelinkami voňavými,
 Pásik červený vedno ich poji,
 Krása objíma vôňu v pokoji
 A všetko sa blažiť strojí,
 Jako v srdiečku šumnej Elenky,
 Keď z neho mladá čeláď myšlienky
 Cez pekné ústa sa rojí.

194.

No, Martin môj, to poslať som chcela,
 Ale načo cudzím sveriť,
 Keď som to iste dobre vedela,
 Že sem sa prídeš podperiť.
 Daj sem klobúčik — sama som siala,
 Sama kopala aj polievala,
 Sama vila, aj pripravím:
 A bude klobúk tvoj okrášlený,
 Jako partica tvojej Eleny,
 Rozmarínčokom voňavým.

195.

Tak mu lahodí sladký hlas devy,
 A on čo? sedí a dumá!
 On radšej smutné počul by spevy,
 Bárs devu peknú, mladú má:
 Ona mu vlasy dlhé prihládza,
 S klobúkom jeho žarty vyvádza,
 Otázkami naň dojedá:
 On vlasy vrané vetru necháva,
 Na žarty milej nič neodvráva,
 Otázkam neodpovedá.

196.

Len či ty ešte, moja Elena,
 Dlho máš tie vlasy hladiť;
 Či dlho bude tvoja milená
 Ruka pre mňa kvety sadiť;
 Či parta tvoja blesk svoj neztratí,
 Pokiaľ sa milý k milej nevráti;
 Či ústa tie malinové
 V žiaľoch sa horkých nebudú topiť;
 Či oči čierne nebudú kropiť
 Slzou tie čižmičky nové? —

197.

Bude mi, bude v smutnej nevoli
 Chladný dáždik vlasy hladit;
 Hej, bude dakde na cudzom poli
 Vektor na hrob kvety sadit;
 Bude sa parta ligotať tvoja,
 Keď budem padať v blýskaniach boja;
 A tie ústa malinové
 Volať ma budú až aj zachrípnu,
 Na suché oči žiale prilipnú,
 Na tvoje oči trnkové!

198.

Tie driečne bôčky umorí klanie,
 Tie okrúhle lakte spľasnú,
 A tie zore líc, ak zore ranné,
 Aj s mladostou svojou zhasnú;
 Keď budeš večer dverce zatvárať,
 V slzách košielku budeš si zvärať,
 Spievať bez srdca, bez hlasu,
 Oj, spievať, kde ťa nik' nepočuje,
 Lebo svet tento nepoľutuje
 V úľosť pochovanú krásu!

199.

Bude mať moja, aj mati tvoja,
 Budeš ty horko nariekať,
 Keď slzy moje na drevo oja
 Budú cítkom dolu stekať:
 A zo sto očí bude žiaľ padať,
 Keď synia budú na vozy sadať,
 Sadať mladé orly vojny. —
 Či vieš už teraz, vieš, duša moja,
 Jaké sa na nás čierňavy stroja,
 Prečo som ja nepokojný? —

200.

Oj, Martinko môj, ja idem s tebou,
 Idem s tebou širym svetom,
 Š tebou ja budem, čo by si kde bol,
 Čo hneď dakde v svete tretom!
 Jako by ten kvet vrhol na skalú,
 Tak bys' ma nechal tu osiralú
 Bez pomoci, bez pokoja! —
 Čo bych ja v dolách týchto robila? —
 Čo by v tých domoch ešte ľúbila? —
 Oj, ale mati, mat moja! —

201.

Ale veď, hádam, ani nebudú
 U nás teraz na vojnu brat —
 Alebo, viem na Poľane búdu,
 Tam sa za čas môžeš schovať!
 Skrývať sa nejdem — šuhajko vraví —
 To hodný Detvan nikdy nespraví. —
 Elenka v strachoch sa trasie,
 A jako ten čo v púšti umiera,
 Keď už vyschýňa v ňom milá viera,
 Padne v kvilby žiaľnohlasé. —

202.

Leží na prsiach jeho širokých,
 Vydychujúc tráplivý žiaľ
 Deva, kráľovna diev černoookých,
 Predmet okolitých pochvál:
 Leží jako kvet na silnej skale,
 Jako na hladkom, jasnom kryštále
 Hasnúce zore večera:
 A okamžitý púčok úfania,
 Jak večný západ, večné svtania
 Hneď sa rodí, hneď umiera.

203.

Mládenec sklonil horúcu hlavu
Na hodváby dievčich vlasov,
Útechu šepce v dušu boľavú
V šume rozžialených hlasov:
A jako húštím Poľany stromov
Mumle durkanie ďalekých hromov,
Tak v srdci devy úbohom:
Jak nad temenom keď hrom zapráska,
Tak razom strhla sa bladá kráska
Martinkovým: čas je! s Bohom!

204.

A už sa v hmlistých svitoch brieždilo
Svetielce svätej nedeli,
Na kvietatku, čo v tú noc ožilo,
Strieborné brôčky visely,
A štebotavé prse škriváňa
Skladajú novú pieseňku rána
Pre veliký deň stvorenia:
A v tichej chyži mat Elenkina
Z očí oslablých väzby odpína
Hrobového živorenia.

205.

Zostaň mi zdravá, hviezdička krásy,
Dieťa mladej duše mojej!
Čo v zlaté si ma zanesla časy,
Pit dala slasť z čaše dvojkej:
Sestra spevcova, kvet môjho ľudu,
Kvet toho špatno-krásneho bludu,
V ktorom drieme slovenský kraj:
Choď mi, zapadni, hviezdička krásy,
K hrobu ľúbosti mňa zaviedla si,
Zapadni a dobre sa maj!

V.

L a p a ě k a .

206.

Nebudeš, druh môj, ty biednym rabom
V labyrinte tom prírody:
Nebudeš, tebe s tejto pohrabom
Život nový sa narodí.
Genij, čo neviem, kde je, kde je nie,
Ten ťa v okolia vyššie vyženie
A dá ti k letu moc vôli;
Ale jestli ti prázdnota hučí
V prsiach: ťa ťa svet prísny naučí
Do trinástej chodiť školy!

207.

Je v ľudských prsiach anjel božskosti
Jako šum a valy Hrona,
Ktorý unáša nás do vysosti
Lahučkým letom balóna:
On stenčí hrubé pary života
Tak, že aj tela centová hmota
K nebeským sa trhne stranám:
A bárs klame zrak ľudského oka,
Že lopta je: nie! ale vysoká
Moc tak malou zdáva sa nám.

208.

Ten oheň slávy v dušiach horieva,
 Ruší tarchy smradlavých pár,
 A čím sa mu viac zem tá zatmieva,
 Tým jasnejšia jej mu je tvár:
 Ale len jednou dieročkou malou
 Udre dnu ťažký duch hriešnych valov,
 Zrodí zločinstvo poklieska;
 A zo závratnej teba výšiny
 Na slávy tvojej rozvaliny
 Satan pekla dolu strieska.

209.

No, kde ma vedieš, mátoha žitia?
 Veď Faust Mefistov nie som ja!
 Čo ma so sebou radšej neschytiť
 Anjeli môjho svedomia?
 Poď, Martinko môj, ty druh svobody,
 Ešte si z bystrej Polany vody
 Načreť žiada duša moja;
 Poď, ešte sa raz aj ty z nej napi,
 Až ťa pohľadu môjmu vydrapí
 Oceľová dlaba voja. — —

210.

Jeden na predku si vykračuje,
 Za ním švárne štyri páry,
 Na zadku dvanásť ich vystupuje,
 Rod ich vidno im na tvári. —
 Ten predný idúc len si pozerá
 Na žlté šnúry svojho mundiera,
 Na let tenkej lieskovičky:
 Hlavu hneď vystre, hneď zas nakloní,
 A hneď počúva jako mu zvoní
 Cveng širokej ostrožtičky.

211.

Zas na šablíčku ruku pohodí,
 Mihá na mladých junákov,
 Úsmiechom mladým dievčence svodí,
 Napráva si hrdý čakov,
 Na ktorom pekné kohutie perá
 Samopašný let vetra preberá
 A s odvislou hrá kapselkou;
 A vše na predok krok dva poskočí,
 Ruky zdvihne, zatapká, kročí
 A štrngne ostrôh ocieľkou.

212.

Za ním rovných mu osem vábnikov
 Čákovmi si nadhadzujú,
 Gomby z belastých dolománikov
 S bleskami slnca žartujú,
 A kapselky ich si samopašia
 S tarajmi, ktoré vábia aj strašia,
 A kordovánske čižmičky
 Žltou sa dlhou kyckou honosia,
 No, všetci s predným rovno sa nosia,
 Krem rukavic a paličky.

213.

Všetkých osem je jak osem hrabcov,
 Sta by ich mať jedna mala,
 Všetkých tvár hľadí, jako by chlapcov,
 Zvlášť jednoho oklamala,
 Všetci sú hrdí, všetci veselí,
 Všetci sú švární, všetci sú smelí,
 Všetci synkovia Poľany,
 Všetci si žijú jako len vtáci,
 Bez starosti a bez tvrdej práci,
 Raz žít, raz mřet povolání. —

214.

Za nimi táhá počerný Pišta
 Na husliciach poštiepaných,
 Hrdý, že on je hudcov primista,
 Bradu má na posliepaných
 Husliach, a vše na svojho kontráša,
 Vše na starého zas barboráša
 Strany taktu sa obzerá:
 A cymbalista cymbal teperí,
 A jako piercom strunu uderí,
 Tak aj bajúzom preberá.

215.

Vycifrovanú »Kinizsi nóta«,
 Hlasom žiaľno potriasajú,
 A zas na friško, čo by trhlo ťa
 Do skoku, hlas obracajú:
 Hneď struny z »a moll« si nariekali,
 Jak »Nagy-idai nótát« by hraly —
 Čoho cigáň tak sa stráni —
 A hneď zas okom iskriacim mihne
 A v radostné sa tóny vyšvihne
 Cigáň, šťastný v dolománi.

216.

A chlapecov Detvy krdel' zvedavý
 Pred nimi, za nimi, bokom,
 Žien pohľad kliatbu na svodcov vraví,
 Dievča tajným šibe okom:
 A v mládencovi nejednom stojí
 Boj, čo schvaľuje, toho sa bojí:
 Či vojakom, či valachom?
 A mnohý nevie ani sám, ako
 Utratí ruku, dostane čako,
 Aj radosť miešanú s strachom.

217.

Ten štrng, ten výskot, tá hudba, ten ľud
 Detvu celú pobúrily,
 A verbovanci jeden plný sud
 Pred hostinec vygúlili:
 Nalapali rýb; ale ich oči
 Zrak sa len vôkol a vôkol točí,
 Tam nevesta, tam mať bledá:
 Ale ten švárný sokolik-šuhaj,
 Ktorý v okolí nemá páru vraj,
 Ani sa im vidieť nedá.

218.

Sta vrabce všetky oči raz zbrknu
 A na jeden predmet sadnú,
 Stroje cigánske zahučia, stlknu
 Na taraje — všetci mladnú —
 Dva ráz tak verbovanci výskajú —
 Dva ráz tak silno dľaňmi plieskajú —
 Až cigáni naraz zmlknu,
 Zvonce nôh chytrých naraz zastanú,
 Všetci na jednu skrútnutí stranu
 Verbovanci kľajú, chladnú.

219.

Čo je to, čo naraz rozvlnilo
 Vábne stroje verbovancov?
 Čo tou živostou skok naplnilo
 Aj tých hlasov aj tých tancov? —
 Či to blesk dáky veľkého pána?
 Či ľud strašného zazrel šiarkana?
 Či čo sa tam divné zdialo?
 Veď sa tak naraz všetko zasmialo,
 A naraz to tak ticho zostalo,
 Jako by ich čos' zakľialo.

220.

Pred ich očima v dĺžku sa chlpi
 Vyrazený kopytom prach,
 A jako zlaté stály by stĺpy,
 Tratí sa v večerných zorách:
 Vstried v zlatých zorách vraný kôň pláva,
 Sňah nedlhý, nešíry rukáva
 S blýskavým hrá si kantárom,
 Čierna kabanka, širák s perami
 Jako let orla pod oblakami
 Detvianskym mizne chotárom.

221.

Keď svet nechápe vlastný svet ducha
 V prsiach mladého šuhaja,
 Vtedy tam, kde nič nepáli, dúcha,
 Kde blčí, oheň vystrája:
 A vidiac myseľ svoju sklamanú,
 Na toho svoju vylieva hanu,
 Ktorého hana nechytí;
 Každý to ináč so žítím hrá si,
 Každému ináč svitajú krásy,
 Každé srdce ináč cíti.

222.

Čo sa nazdáte? — že každý šuhaj
 Mrie za biednou smítkou chleba?
 V štrngote ostrôh nachádza svoj raj?
 A z vína tvorí slasť neba?
 Oj, nikto nevie a neuhádne,
 Za čím to srdce mladistvé vädne,
 Čo ho zdvihne a čím padne!
 Čo vás rozpáli, on tým ochladne,
 Čo vy šliapete, to on ukradne,
 Z vašich šedin on omladne. —

223.

Kohúty po polnoci spievaly,
 Spala Detva, spal Hudcov dom,
 Dva silné hlasy dnu zarevaly
 Pod malým, tmavým oblokom:
 Gazda! — ticho je, nik' sa nehlási —
 Gazda! — znovu znie silný hlas. —
 Kto je? — Priatelia kráľa a krásy. —
 Od kráľa a v takýto čas? —
 Vstane hor' starčok otvoriť pánom:
 Čo nové v Zvolene maľovanom?

224.

A pred velebným šedivcom stoja
 Dvaja chlapi dobrotvári,
 Vidno, že orly z oblakov boja,
 Ale čo nesú za dary? —
 Volajte syna! — A čo s ním máte?
 Ale od kráľa keď prichádzate,
 Nejdem sa vás vypytovať.
 Martin! hej! — Čo je? — Poď dol' pospolu! —
 Nikdy náš šuhaj otcovu vôľu
 Nezvykol dať opakovať.

225.

Fakľa po stenách blesky rozkládla,
 Po stenách tých učadených,
 Vážnosť akási v dušiach tých zvládla,
 V dušiach hostí usadených.
 Kľučka zaklepla, zvrzgaly čepy,
 Martin na hostov oči vylepi:
 Vitam vás! — pokojne vraví. —
 To je váš Martin? — To, páni moji!
 No nech sa s nami zaraz vystrojí
 A vám riekne: buďte zdraví!

226.

Jako by nôž mu do srdca vrazil,
 Krv mládenca zabúrila:
 Ej, nie tak, páni! by vás kat zkažil!
 Čo sa mať moja zdurila?
 Kto vás sem poslal? — Kráľ. — Kráľ? darmo je!
 Dobre sa majte, srdiečka moje,
 Otec dobrý aj dobrá mať! —
 Kabanku čiernu prehodí hlavou,
 Širák s valaškou vezme blýskavou. —
 Nie, valašku si nesmieš brať!

227.

Hej, bystu svetú! ani kráľovi! —
 Mládenec chlapom odvráva —
 No nebojte sa, keď ste kráľovi,
 Tu vám ruka moja pravá!
 A valašku si na bok priviažem,
 Ale brať mi ju, to vám nekážem,
 Mňa bez tej ani hrob nemá! —
 Keď je tak, dobre! — jeden zo drábov —
 Veď len zvíťazí nad baltou slabou
 V pištoliach tých smrti semä.

228.

Neplačte, žienka! čo máte plakať?
 Bude syn váš švárny vojak:
 Sami neviete, čo máte čakať,
 A umreť nám tak lebo tak!
 Aj vy, starčok, ten zrak vyjasnite,
 Žiadneho vy tak neošťastníte
 Zo všetkých štyroch synčokov:
 A verte, rád bych ja sa čaroval,
 Keby mňa Matiaš pán obdaroval
 Takouto poctou vysokou.

229.

Ja viac už s vami, viem, nejdem bývať —
 Martin svojim smutne vraví: —
 Dobre sa majte, otec, aj vy mať,
 S Pánom Bohom! buďte zdraví!
 Nevie, kde ma Boh svetom povodí,
 Kde ma kráľova vôľa zahodí,
 Kde sa mi pride popletáť:
 Ale bárs kde ma losy zaženú,
 Na rodinu, na moju Elenu
 Budem ja všade pamätať.

230.

Ustíska otca, matku ustíska,
 Dá si nevestu pozdraviť,
 A už ho vedie podstena nízka
 Z domu, kde sa nesmie baviť.
 Otec je smutný, matička vzdychá
 A žiaľit sa zdá chalúpka tichá,
 Že on už viac v nej nebýva:
 A rovno druhá chalúpka žiali,
 Že tej šuhajka na vojnu vzali,
 Ktorá teraz o ňom sníva.

231.

Tajde do staji, vranec zarehce,
 Pozná on svojho šuhaja,
 Kto zná, či je rád, či sa mu nechce
 Z pekného Poľany kraja!
 Martinko si ho tapká a hladí,
 A pohrabkáva si žrebec mladý
 Počím ho šuhaj napája:
 Mládenec sníme kantárik nový,
 Kráľovskému ho pripne koňovi —
 Vyhodí sa — tajdú traja.

232.

Kdeže ta, druh môj, nesie ten Havran?
 Kde nesieš tú strojnú hlavu?
 Kde z družín svojich, kde s Poľany strán,
 Vynášaš tých dolín slávu? —
 Tajdem ja, tajdem na divé voje,
 Keď mi svet odňal najmilšie dvoje,
 Aj Poľanu, aj Eľenu:
 Odňal mi, odňal! — čo mi dá za to?
 Či venec svieži, či rýdze zlato
 A či mohylu zelenú? —

233.

Ak mi dá venec, mojej neveste
 Okrásim ním hlavu strojnú;
 Spomnie si na mňa, keď zas na ceste
 Budem na krvavú vojnu:
 Ak mi dá zlato, tým si objiem
 Valašku, a keď ešte dožijem,
 Aj gajdence milohlasé;
 Ak mohylôčku dá mi zelenú,
 Keď sa jej trávkou vetry poženú,
 Z nej koník môj sa napasie.

234.

Zvolenský zámok v zorách sa kúpala,
 V zorách raňajšieho neba,
 Ku nemu koník havranný stúpala
 S dvoma žrebci podľa seba:
 A už ich všok strmý prijíma,
 A pred očima druhu čiernyma
 Už železná brána vstáva.
 Šuhaj zosadne v širokom dvore,
 Dívajú sa v bleskov zlatisté more
 A v zlatých nádejach pláva.

235.

V Zvolenskom zámku veľká dvorana,
 Kde kráľovské visia tône,
 Tam kráľ počúva svojho Detvana,
 Sediac na bohatom tróne:
 Kráľovské oko s okom šuhaja
 Sa srástlo, dlho tak obidvaja
 Zabúdali na prudký čas;
 Až knieža nemú tichosť prelomí
 A v spravodlivom začne svedomí
 Ozývať sa takýto hlas:

236.

Martinko! vieš ty dusiť sokoly,
 Čo škrtia krotké zajačky!
 Vieš ty srážať tých, ktorých neboli
 Srdce cudzie prázdniť vačky!
 No, nechcem ja tu púšťať sa do chvál:
 Tys' hodný šuhaj a ja som tvoj kráľ!
 Znáam ja sokoly, znám vrahov:
 Na tie pôjdeme. Ja teba ľúbim —
 Nepustim ťa preč — všetko ti sľúbim —
 Pod našou svätou prisahou!

237.

Budem Vám slúžiť, pán môj a kráľ môj,
 V akýchkoľvek búrach žitia:
 Ale jako ja pôjdem v tvrdý boj,
 Keď mi všetko milé schytia?
 Ja som darobný, ja som hlavatý,
 Keď mi kto svet môj mladistvý, zlatý
 Silou-mocou chce rozválať:
 Prosím Vás, len mi všetko neberte,
 Keď všetko ztratím, tože mi verte,
 Jak trseť budem sa opáľať.

238.

Už utratil som peknú Poľanu,
 Raj môj v zime, nebo v lete —
 Oj, akože tú výš nepoddanú,
 Oči moje, zabudnete?
 Pod Poľanou mi prvý svet svitol,
 Aj s ňou som rástol a s ňou aj kvitol,
 Ona je kus mojej duši:
 A kto vie, či bez tej krásnej hory
 Ostatok duše sa neumorí
 A sila mladá nezruší!

239.

Družina časom krásne si zháňa
 Po ostrom Vepra sochorci,
 Na výškach pohronského Kriváňa
 Jako jari Černohorci! —
 Zmiznú mi s oči a ja z ich kola,
 Jako keď ste Vy Vášho sokola
 Do zámku priniesli z hája;
 A tieto prsia vrah zdrúzga hádam,
 Na ktorých darmo už teraz hľadám
 Hlavu Hudcovie šuhaja.

240.

A kto poteší tie zvädlé zraky
 Mojej chudobnej materi?
 Z ktorých sa leje sťa keď oblaky
 Odvisnú z nebies zástery!
 Kto vystre hlavu otca šedivú
 Sklonenú smútkom, pre vojnu divú
 Že vychoval svojho syna?
 Kto mňa poteší, keď v diaľkach sveta
 Bude mi, hádam, večne zastretá
 Srdečná moja rodina?

241.

No, viem ja, to už utraťit musím,
 Čo s sebou mi nemožno vziať;
 Ale radšej sa v dierach uduším,
 Radšej si dám hlavu soťať,
 Nežli by som Vám, taká ohava,
 Ktorú zapľula krása i sláva —
 Ku potupe musel slúžiť:
 Teda Vám poviem, kráľ môj prejasný,
 Bez čoho by som nechcel byť šťastný,
 Po čom neprestanem túžiť.

242.

Keby valaška táto nebola
 Zabila toho Vášho sokola,
 Keby od nej ten vrah nebol padol,
 Nebol bych teraz pod Vašou vládou;
 Keby ste po nej mňa nepoznali,
 Neboli by ste mi svet odňali,
 Za ktorý Vás nejdem prosiť:
 Ale, prisahám! bez nej nechcem žiť,
 Ňou hlavy vrahov Vašich tlct, kosiť,
 S ňou umierať a s ňou aj hniť.

243.

A čo mi z tejto jasnej valašky,
 Keď mojej nemám fujary?
 Bez nej duch môj je len batoh ťažký,
 Ja bez nej kostlivec starý:
 Ona mi mladost moju sladila,
 Ona každú mi chvíľu zmladila,
 S jej piesňou mi rástla sila;
 Jestli mi túto, pán môj, vezmete,
 Čo si s ochladlým trupom počnete? —
 Tú nedám za všetko v svete!

244.

A údy tieto s huňou tou čiernou
 Srástly sa od dvadsať rokov.
 Hlavy vlas čierny pod partou vernou
 Širáka môjho nezmokol;
 Na posmech našich jarých mládencov
 Nechcem ja smiešne odevy Nemcov,
 Nechajte mi moje šaty!
 Keď mi opasok pekný vezmete,
 Tým na dvoje mi telo pretnete:
 To nie! — prisám všetci svätí!

245.

A srezať tieto vrkoče vrané?
 Radšej dolu celú hlavu!
 Oj, to nie, pán môj! to, pre Boha, nie!
 Čo, takú špatu šmatlavú!
 Bez nich by moja Elena milá
 Martina svojho ver' nelúbila,
 Takú ovcu ostrihanú!
 Nič mi nedajte, nič mi nedajte,
 Len mi okrasu túto nechajte,
 Nie Vami, Bohom mi danú!

246.

Martinkova tvár plameňom blčí,
 Keď v rozkazoch týchto prosí,
 V tom do opaska ruku si strčí
 A vytiahne z neho čosi:
 A ešte jedno, pán môj a kráľ môj!
 Prsteň tento je tvrdý nepokoj,
 Zaň žiadam moju Elenu:
 Bez nej, krásnej, Vám je veru darmo
 Priať v krvavé rozbrojov jarmo
 Dušu moju rozdelenú.

247.

Z devy tej je nič, keď ja ju nahám,
 Zo mňa nič, keď tá ma nahá;
 Neopustím ju, to Vám prisahám,
 A viete? Vaša prisaha! —
 S tým druh môj statný skončil, zamkol,
 Oči ku dlažbe jasnej pritkol
 A čakal, čo kráľ prerečie:
 Matiaš ešte za chvíľku mlčal,
 Duch jeho v duši šuhaja trčal,
 Až z úst taký cit vytečie:

248.

Martinko! máš už moju prisahu,
 Máš s ňou všetko, čo si žiadal;
 Ohľadov bočných nemalú váhu
 Duch tvoj mladistvý prevládal:
 Ty dieťa a kvet mojej milosti,
 Tvoj los na tvojej zrie zmužlosti,
 Môj si ty, chlape! sem ruku!
 Za slávu moju, za vence tvoje
 Poletíš so mnou v posvätné boje,
 V mojom strašnom Čiernom pluku! —

249.

No, dobre sa maj, druh môj srdečný!
 Spevca rodinná postava!
 Z nízkosti takto tvorí duch večný
 Trón, kde si sláva sedáva:
 Rod môj, ty lúb si svojho Detvana,
 V ňom duša tvoja je zmaľovaná,
 Zhrej obrazom tým, čo schladlo!
 Kde bujné v duši rastú zárody,
 Tam pyramida vstáva svobody —
 A to je naše zrkadlo!

Andrej Sládkovič:

Andrej Sládkovič¹⁾, pôvodca *Detvana*, narodil sa 30. marca 1820 v Krupine, kde otec jeho, tiež Andrej, bol učiteľom miešaných škôl národných. Učil sa náš básnik doma, potom v Štiavnici, v Prešporke, kde vtedy veľký Slovák Ľudovít Štúr budil v slovenskej mládeži národné povedomie, a napokon v Halle (v Nemecku). Po svojom návrate s vysokých škôl stal sa vychovavateľom v Rybároch, v Zvolenskej stolici; roku 1847 vysvätený za kňaza, bol ev. farárom na Hrochoti, od roku 1856 v Radvani, až do svojej predčasnej smrti, 20. apríla 1872.

To je v hlavných črtách život Andreja Sládkoviča. Ťažšie by bolo predstaviť a pochopiteľným urobiť tento život so strany jeho duchovnej; tam sú hĺbky a širokosť.

Už pred Sládkovičom slovenskí básnici Ján Kollár a Ján Hollý nikdy neslýchané veci hovorili o Slovákoch a Slovákom. Náš národ, vinou veľmi nepriaznivých okolností, tak žil, ako by ani nevedel o sebe. Akýsi uspatý, ohlušený, ako by len nato bol stvorený, aby slúžil iným a bol dobrým materiálom k ich rozmnožovaniu. Tu v Hollom a Kollárovi ani čo by sa bolo ozvalo slovenské svedomie, uspaté od veľa sto rokov. „Ešte Slováci žijú!“ zavolal Hollý do tej hluchoty a povzbudzoval i karhal. Povzbudzoval ukazovaním na sviežosť, mladosť a veľkosť Slo-

¹⁾ Vlastne Braxatoris, Sládkovičom zovie sa len v literatúre. Meno Braxatoris (braxator, braxatoris znamená sládka, pivovarčieho) mohlo povstať v ich rodine asi v XVII. storočí, keď učení Slováci veľmi radi latinčili svoje mená.

vanstva, karhal slabosť, že Slováci predsa opovrhujú svojím a pripojujú sa k cudziemu.

Jak do vašich ráz hláv prespolné fúklo povetrí...
 Za vlastnú sa nenávidenú hanbíte rodičku
 A k nadutím rúhať jej sa bežíte vrahom.
 Ništ nedbáte aňiž, jak mrzkí veľmi je úskok,
 Čo k neprateľským, svích nechav, ujde plukom.

Predstavujúc budúcnosť toho sviežeho, mladého a velikeho Slovanstva, rozkladajúceho sa v troch čiastkach sveta, volal potom, či múdre robí, kto zapovrhuje svoje veľké dedictvo

A skrovnú v ľudském úhori škvarku hľadá!

Kollár, ešte pred Hollým, s takou náruživosťou, s takým ohňom burcoval Slovákov, ako by on sám bol mal napraviť hriechy celých pokolení ospalých, národne lahostajných. Chodil v duchu po krajinách, kde Slovania vyhynuli, kde zhubný lemeš surového oráča láme rekovské ich kosti. Tam videl a počul, že stíny tých dávnych Slovanov, upenlive volajúc, hnevajú sa na ničomnosť dvoch časov, na minulosť i na prítomnosť, keďže i vnuka krv ledajako „tam hnije, tam se mění“ (t. j. že vnuk alebo hnilým životom žije, alebo spreneveruje sa svojmu rodu). No najväčšia nerosť je v nešťastí horekovať a kliať. Treba nie horekovať, ale — robiť!

Ten, kdo kojí skutkem hněv nebe, lépe činí.

Potom už, obracajúc sa k nádejným zjavom v širokom Slovanstve, nelakal sa ani množstva nepriateľov, ale uveličený hlásal: „Nechtěj zoufat!... Pravda nezná ustoupiti zlobě...“

Pravda jest co cedry na Libanu,
 Ti, jenž na ni dujú větrové,
 Jen víc šíří vonnou její mannu.◀

Už o nejakých sto rokov slovanský život že vzrastie ani potopa, a tá, ktorú krivé pochopy Nemcov mali len za reč otrokov, ozývať sa bude i v ústach samých sokov!

Tu zjavil sa Sládkovič. Pred ním Hollý a Kollár hovorili o Slovákoch vo všeobecnosti, čo viac o celku

slovanskom, o veľkom národe Slovanov: Sládkovič obrátil sa k dedinám slovenským, k ľudu. Ešte ako kandidát teologie, za kňaza ešte nevysvätený, ešte temer ako študent posielal do Štúrovho *Orla Tatránskeho* básne, ktoré pre tie časy boli novou vecou. „Nehaňte ľud môj!“ volal Sládkovič v týchto výlevoch svojej plamennej duše už roku 1845, — veď čo máte, to je všetko od neho a z neho.

Múdrostou jeho vykúpení ste
A ešte vás raz vykúpi!

Roku 1847 už bol hotový *Detvan*, básenň, v ktorej zobrazená je slovenská dedina, ozajstný slovenský život. Z Martina a jeho šumnej Eleny, z ich Detvy a v úzadí z vysokej Poľany dýchajú neschváňovaní slovenskí ľudia a slovenská príroda. V tie časy takto obracať sa k ľudu bola nová vec. Sládkovič urobil to smeľe, prirodzene a — vyhral. V jeho básni prichodí i kráľ (čo viac kráľ Matiaš!), vidíme v nej i panstvo, zámky a pred očami kmitne sa nám sláva, lesk a blesk: ale pôvabom poesie oveje nás v nej tam, kde máme pred sebou Martina, Eľenu, ich Detvu a Poľanu, „mať bujnú vysokých synov.“ Slovenského čitateľa toto zohrieva, tu oživa nádejou.

A keď prišiel rok 1848 a mal byť koniec porobe, akože to hovoril Sládkovič (v básni *Zaspievam pieseň o svobodnej vlasti*)?

V krajine našej všetko vyhúdalo o svobode, rovnosti a bratstve. Akýsi príval svobody mal sa tu rozlíať na ľudí.

Zabudni, mater, na boľasť porodu,
Narodíš syna svobody!
Zabudni, sedľač, na svoje mozole,
Malé máš síce, ale vlastné pole,
Len chalupu máš, ale svoju vlastnú,
Máš biednu minulosť, lež budúcnosť šťastnú:
Mať, na porodu zabudni stenanie,
Nezrodilas' si rabské preklínanie!
Už spadly centy s chrbta zhrbeného...

.....
Zákonná rovnosť a právna jednota!...

Poddaným ruku podávajú páni!

Zhučte, radostné tympany!

Tak hovoril vtedy náš básnik, ale — trpkó, i do-
ložil:

Lež čo to dušou mojou preletelo?
Duch otrok — voľné telo!
Slovák rab — človek svobodný!

Mal byť totiž človek svobodný vtedy, keď Slováka
potupovali preto, že je Slovákom, keď nechceli mu po-
voliť nijakého národného práva, ani len školy slovenskej.

Ľud, slova ľudstva nehodný!
Kde ti je meno? kde češ? kde školy?
Želiar, cudzinec v drahej otčine!
Svobodný v väzbách nevoľi!
Hanba ti vraveť — spievať zrada!
Tomu, čo Žida k prsiam privinie,
Tys' málo viac od hoväda!

Keď iní, i z najlepších, obyčajne len začínajú robiť
niečo vo verejnosti, Sládkovič v takom svojom veku, do
roku 1848, už mal za sebou také skutky, ako napísanie
veľkej básne *Marína, Detrana* a celého radu kratších,
ako sú *Krajanom, Nehaňte ľud môj!*... *Ohlasy, Za-
spievam pieseň o svobodnej vlasti*, ktorých každé slovo
zatriaslo srdcami čítajúcich Slovákov. I zvuky aké to
boly! Kollár písal po česky, Hollý západnou slovenčinou:
v Sládkovičových básňach ozýval sa najkrajší slovenský
jazyk. Že nečítalo sa to hneď vtedy od dediny do de-
diny, všade, kde len rozumejú po slovensky!...

V júni 1849 na svojej hrochotskej fare v noci Slád-
kovič bol chytený maďarskou guerillou, odvečený do hôr
a tam za viac dní trápený. Pustili ho, keď prišiel chýr,
že k Zvolenskej stolici blížia sa Rusi.

Ťažké časy začaly sa pre nášho básnika potom roku
1859. Vtedy, koncom roku, vyšiel cisársky patent o vnú-
tornom sriadení a štátnom postavení evanjelickej cirkve
obojeho vyznania. Cirkvi, pri jej nesriadenosti, boly veľmi
potrebné poriadky, predpísané v patente; preto prebudení
Slováci prijímali ho s očakávaním samých dobrých vý-
sledkov. Lenže patent bol vydaný neskoro. Vojenskými
porážkami v Talianskej (pri Magente a Solferine) Austria

bola oslabená. Maďari a s Maďarmi držiaci slovenskí zemanja postavili sa proti patentu — všetci, bez rozdielu náboženstva; maďarskej politike záležalo na tom, aby Viedni podrážaly sa nohy. A slabosť Viedne bola už taká, že v Uhorsku privržencom patentálnych poriadkov nedostalo sa úradnej pomoci, obrany. Slováci — nie svojou vinou — získali si len nové utrpenie. V Radvani panoval v cirkvi ten istý Anton Radvánszky, ktorý boj proti patentu viedol v celej krajine. Môžeme si predstaviť, ako sa tam mal farár, priznávavší sa k patentu, náš Sládkovič. Následok Iudskej nepriazne pre neho bol menovite ten, že potom až do smrti nikdy nemal ľahkej hlavy, neprestajne tlačily ho starosti o každodenný chlieb. Ale zato nežaloval sa nikdy. Andrej Sládkovič, básnik slovenský, mal taký život, ako jeho národ: utrpeniam, ktoré doliehaly na národ slovenský, on nemohol vyhnúť.

Roku 1868 na Sládkoviča prišla nebezpečná choroba, prsná vodnatielka. Z nej ani nevyzdravel. Ozývať sa k národu svojmu jednako neprestal ani v tomto kríži. Do konca svojho života šiel pred ním, vysoko nesúc slovenské a slovanské znamä a plamennými slovami učiac Slovákov: v čo veriť, ako žiť. Sládkovič bol veľkým učiteľom svojho národa. J. Š.

Ľpravy.

Podľa najdeného rukopisu.

Strofa	2,	verš	9	miesto	<i>zázračnej stíny</i>	čítaj:	<i>zázračné stíny</i>
»	3,	»	10	»	<i>mladušky</i>	»	<i>mladuchy</i>
»	12,	»	3	»	<i>hroby</i>	»	<i>hraby</i>
»	29,	»	4	»	<i>Tieň</i>	»	<i>Štýr</i>
»	31,	»	2	»	<i>divno</i>	»	<i>divo</i>
»	33,	»	6	»	<i>to</i>	»	<i>ta</i>
»	36,	»	4	»	<i>nádeje</i>	»	<i>nádejí</i>
»	36,	»	5	»	<i>Vtedy</i>	»	<i>Tedy</i>
»	43,	»	6	»	<i>rosí</i>	»	<i>rosy</i>
»	63,	»	9	»	<i>spriatelí</i>	»	<i>priatelí</i>
»	71,	»	8	»	<i>rázno</i>	»	<i>rezno</i>
»	75,	»	9	»	<i>na skalú</i>	»	<i>na skalie</i>
»	86,	»	3	»	<i>Za druhým</i>	»	<i>Za hrubým</i>
»	87,	»	5	»	<i>Chlapci</i>	»	<i>Chlapi</i>
»	104,	»	6	»	<i>hrdej spoločnosti</i>	»	<i>hrdej tej spoločnosti</i>
»	125,	»	7	»	<i>kážu</i>	»	<i>káže</i>
»	145,	»	10	»	<i>vysostí</i>	»	<i>vysosti</i>
»	149,	»	3	»	<i>Tu mu</i>	»	<i>To mu</i>
»	155,	»	8	»	<i>Na vrancovi</i>	»	<i>A na vrancovi</i>
»	156,	»	1	»	<i>krátku tichosť</i>	»	<i>krotkú tichosť</i>
»	161,	»	6	»	<i>Aj keď</i>	»	<i>A keď</i>
»	173,	»	5	»	<i>vlnení</i>	»	<i>lunení</i>
»	174,	»	6	»	<i>ducha</i>	»	<i>druha</i>
»	178,	»	3	»	<i>Keď sa</i>	»	<i>Keď už</i>
»	182,	»	7	»	<i>To je bohatý</i>	»	<i>Ten je bohatý</i>
»	188,	»	3	»	<i>vyzvanie</i>	»	<i>vyznanie</i>
»	190,	»	7	»	<i>pekné</i>	»	<i>pekné</i>
»	194,	»	1	»	<i>No, Martin môj</i>	»	<i>Na, Martin môj</i>
»	196,	»	6	»	<i>nevráti,</i>	»	<i>navráti</i>
»	218,	»	4	»	<i>Na taraje</i>	»	<i>Sa taraje</i>
»	219,	»	1	»	<i>rozlunilo</i>	»	<i>rozlunilo</i>
»	221,	»	3	»	<i>Vtedy</i>	»	<i>Tedy</i>
»	230,	»	8	»	<i>rovno</i>	»	<i>rovne</i>
»	246,	»	8	»	<i>Bez nej, krásnej,</i>	»	<i>Bez nej, krásnej,</i>

čítaj: Bez nej, bez krásnej, Vám je veru darmo.

Niektoré také z tlačových chýb *Detvana*, čo menej vadia, poznačené sú ešte v II. sväzku *Sládkovičových Spisov Básnických* nášho vydania.

Vertical line on the left side of the page.

Vertical line on the left side of the page.

Vertical line on the right side of the page.

Stanford University Libraries

3 6105 124 442 802

P
5
S

Stanford University L
Stanford, Califor

Return this book on or before

